

Europeiska unionens officiella tidning

L 17

Svensk utgåva

Lagstiftning

femtiofjärde årgången

20 januari 2011

Innehållsförteckning

IV Akter som antagits före den 1 december 2009 enligt EG-fördraget, EU-fördraget och Euratomfördraget

- ★ Beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 28/09/KOL av den 29 januari 2009 om ändring, för sextioåttonde gången, av procedurreglerna och de materiella reglerna inom området för statligt stöd genom införandet av tre nya kapitel om tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen, om rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen samt om en tillfällig ram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen 1

Pris: 3 EUR

SV

De rättsakter vilkas titlar är tryckta med fin stil är sådana rättsakter som har avseende på den löpande handläggningen av jordbrukspolitiska frågor. De har normalt begränsad giltighetstid.

Beträffande alla övriga rättsakter gäller att titlarna är tryckta med fet stil och föregås av en asterisk.

IV

(Akte som antagits före den 1 december 2009 enligt EG-fördraget, EU-fördraget och Euratomfördraget)

BESLUT AV EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET

nr 28/09/KOL

av den 29 januari 2009

om ändring, för sextioåttonde gången, av procedurreglerna och de materiella reglerna inom området för statligt stöd genom införandet av tre nya kapitel om tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen, om rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen samt om en tillfällig ram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET⁽¹⁾ HAR ANTAGIT DETTA
BESLUT

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet⁽²⁾, särskilt artiklarna 61–63 och protokoll 26,

med beaktande av avtalet mellan Eftastaterna om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol⁽³⁾, särskilt artikel 24 och artikel 5.2 b, och

av följande skäl: Enligt artikel 24 i övervakningsavtalet ska övervakningsmyndigheten ge verkan åt bestämmelserna om statligt stöd i EES-avtalet.

Enligt artikel 5.2 b i övervakningsavtalet ska övervakningsmyndigheten utfärda meddelanden eller riktlinjer i frågor som behandlas i EES-avtalet, om det avtalet eller övervakningsavtalet uttryckligen föreskriver det eller om övervakningsmyndigheten anser det nödvändigt.

Myndigheten erinrar om de procedurregler och materiella regler inom området för statligt stöd som den antog den 19 januari 1994⁽⁴⁾.

Europeiska kommissionen⁽⁵⁾ antog den 13 oktober 2008 ett meddelande med titeln Tillämpning av reglerna om statligt stöd

på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen⁽⁶⁾.

Kommissionen antog den 5 december 2008 ett meddelande med titeln Rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen⁽⁷⁾.

Kommissionen antog den 17 december 2008 ett meddelande med titeln Tillfällig gemenskapsram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen⁽⁸⁾.

Dessa meddelanden är av betydelse även för Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Det är nödvändigt att sörja för en enhetlig tillämpning av EES-reglerna om statligt stöd i hela Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt punkt II under rubriken "Allmänt" i slutet av bilaga XV till EES-avtalet ska övervakningsmyndigheten efter samråd med kommissionen anta rättsakter som motsvarar de som antagits av EG-kommissionen.

Övervakningsmyndigheten har samrått med kommissionen.

Myndigheten erinrar om att den har samrått med Eftastaterna i frågan genom skrivelser till Island, Liechtenstein och Norge av den 19 januari 2009.

⁽¹⁾ Nedan kallad övervakningsmyndigheten.

⁽²⁾ Nedan kallat EES-avtalet.

⁽³⁾ Nedan kallat övervakningsavtalet.

⁽⁴⁾ Riktlinjer för tillämpning och tolkning av artiklarna 61 och 62 i EES-avtalet och artikel 1 i protokoll 3 till övervakningsavtalet, antagna och utfärdade av övervakningsmyndigheten den 19 januari 1994 och offentliggjorda i *Europeiska unionens officiella tidning* (nedan kallad EUT L 231, 3.9.1994, s. 1), och EES-supplementet nr 32, 3.9.1994, s. 1. Riktlinjerna ändrades senast den 17 december 2008. Nedan kallade riktlinjerna för statligt stöd. En uppdaterad version av riktlinjerna för statligt stöd finns på övervakningsmyndighetens webbplats: http://www.eftasurv.int/fieldsOfWork/fieldStateaid/state_aid_guidelines

⁽⁵⁾ Nedan kallad kommissionen.

⁽⁶⁾ EUT C 270, 25.10.2008, s. 8.

⁽⁷⁾ EUT C 10, 15.1.2009, s. 2.

⁽⁸⁾ EUT C 16, 22.1.2009, s. 1.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Riktlinjerna för statligt stöd ska ändras genom införande av tre nya kapitel om tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen, om rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen samt om en tillfällig ram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen. De tre kapitlen återfinns i bilaga I, II och III till detta beslut.

Artikel 2

Endast den engelska texten är giltig.

Utfärdat i Bryssel den 29 januari 2009.

För Eftas övervakningsmyndighets vägnar

Per SANDERUD
Ordförande

Kurt JÄGER
Ledamot av kollegiet

BILAGA I

Tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen ⁽¹⁾

1. INLEDNING

- (1) Den globala finanskrisen har ökat i styrka på ett påfallande sätt och redan fått svåra konsekvenser för banksektorn i EES. Utöver de problem som framför allt kan relateras till bolånemarknaden och bolånebaserade tillgångar i Förenta staterna eller som är knutna till förluster som uppstått när enskilda banker tillämpat alltför riskfyllda strategier, har förtroendet undergrävt överlag inom banksektorn under de senaste månaderna. Den djupgående osäkerheten om kreditriskernas omfattning i enskilda finansinstitut har dränerat marknaden för utlåning mellan banker (interbankmarknaden) och alltmer försvårat tillgången till likviditet för finansinstituten överlag.
- (2) Den rådande situationen hotar enskilda finansinstituts existens på grund av problem som är en konsekvens av deras affärsmodell eller deras affärsmetoder, som har svagheter som nu exponeras och förstärks av krisen på finansmarknaden. För att sådana finansinstitut ska kunna bli lönsamma igen på lång sikt och inte behöva försättas i likvidation kommer deras verksamhet att behöva omstruktureras på ett genomgripande sätt. Under rådande omständigheter drabbar krisen i samma grad också finansinstitut som är sunda i grunden och vars svårigheter enbart beror på de allmänna marknadsvillkoren som allvarligt begränsat tillgången på likviditet. För sådana finansinstitut kan det räcka med en lindrigare omstrukturering för att de återigen ska bli lönsamma på lång sikt. I alla händelser kan åtgärder som en Eftastat vidtar till stöd för (vissa) finansinstitut som är verksamma på dess nationella finansmarknad gynna dessa finansinstitut på bekostnad av andra finansinstitut som bedriver verksamhet i samma Eftastat eller i andra EES-stater.
- (3) Ekofinrådet antog den 7 oktober 2008 slutsatser där man åtog sig att vidta alla nödvändiga åtgärder till stöd för sundheten och stabiliteten i banksystemet för att återställa förtroendet inom finanssektorn och få den att fungera igen. Att rekapitalisera sårbara systemviktiga finansinstitut sågs som ett av flera sätt att skydda insättarnas intressen och systemstabiliteten. Man kom också överens om att beslut om offentliga ingripanden måste fattas av de enskilda medlemsstaterna, men samfällt och grundat på gemensamma EU-principer ⁽²⁾. Vid samma tillfälle erbjöd sig kommissionen att snarast ge vägledning om den breda ram inom vilken det snabbt skulle kunna bedömas om rekapitaliserings- och garantiordningarna, och tillämpningen av sådana ordningar i enskilda fall, är förenliga med reglerna om statligt stöd.
- (4) Med beaktande av att krisen fått en omfattning som också hotar banker som är sunda i grunden och med tanke på de europeiska finansmarknadernas höga integrationsgrad och ömsesidiga beroendeförhållande och de grava konsekvenser som blir följden om systemviktiga finansinstitut går omkull och därmed förvärrar krisen ytterligare erkänner övervakningsmyndigheten att det kan bli nödvändigt för Eftastaterna att vidta de åtgärder som behövs för att säkra stabiliteten i det finansiella systemet. Eftersom problemen inom finanssektorn är av särskild art kan sådana åtgärder behöva gå längre än att man stabiliserar enskilda finansinstitut och också omfatta allmänna ordningar.
- (5) De rådande exceptionella förhållandena måste beaktas på ett adekvat sätt när reglerna om statligt stöd tillämpas på åtgärder som vidtas för att bemöta krisen på finansmarknaderna, men övervakningsmyndigheten måste se till att sådana åtgärder inte skapar onödig snedvridning av konkurrensen mellan finansinstituten på marknaden eller får negativa spridningseffekter i andra EES-stater. Syftet med detta kapitel är att ge vägledning om vilka kriterier som är relevanta för att bedöma om allmänna ordningar, eller tillämpningen av sådana ordningar i enskilda fall och i systemviktiga ad hoc-fall, är förenliga med EES-avtalet. Vid tillämpningen av dessa kriterier på åtgärder som vidtas av Eftastaterna kommer övervakningsmyndigheten att agera så snabbt som möjligt för att skapa klarhet om rättsläget och för att återställa förtroendet på finansmarknaderna.

⁽¹⁾ Detta kapitel motsvarar kommissionens meddelande *Tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen* (EUT C 270, 25.10.2008, s. 8).

⁽²⁾ I Ekofinrådets slutsatser nämns följande principer:

- Ingreppanden bör ske i tid och stödet bör i princip vara temporärt.
- Medlemsstaterna kommer att tillvarata skattebetalarnas intressen.
- Befintliga aktieägare bör bära de vederbörliga följderna av ingripandet.
- Medlemsstaterna bör ha möjlighet att genomföra förändringar i företagsledningen.
- Företagsledningen bör inte få behålla orättmätiga förmåner – regeringarna kan bland annat ha befogenhet att ingripa i lönefrågor.
- Konkurrenternas legitima intressen måste skyddas, särskilt genom bestämmelserna om statligt stöd.
- Negativa spridningseffekter bör undvikas.

2. ALLMÄNNA PRINCIPER

- (6) Statligt stöd till enskilda företag i svårigheter bedöms i normala fall på grundval av artikel 61.3 c i EES-avtalet och i kapitlet om stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter i riktlinjerna för statligt stöd ⁽¹⁾ (nedan kallade *riktlinjerna för undsättning och omstrukturering*), som anger hur övervakningsmyndigheten tillämpar artikel 61.3 c i fördraget på denna stödtyp. Riktlinjerna för undsättning och omstrukturering är allmänna men innehåller vissa särskilda kriterier för finanssektorn.
- (7) Dessutom kan övervakningsmyndigheten enligt artikel 61.3 b i EES-avtalet tillåta statligt stöd "för att avhjälpa en allvarlig störning i en EG-medlemsstats eller en Efta-stats ekonomi".
- (8) Övervakningsmyndigheten vidhåller i enlighet med gällande rättspraxis och kommissionens beslutspraxis ⁽²⁾ att artikel 61.3 b i EES-avtalet ska tolkas restriktivt med avseende på vad som kan betraktas som en allvarlig störning i en Eftastats ekonomi.
- (9) Med beaktande av den allvarliga karaktär som krisen på finansmarknaderna fått och de konsekvenser den kan få för EES-staternas ekonomi totalt sett anser övervakningsmyndigheten att artikel 61.3 b under rådande omständigheter kan användas som rättslig grund för stödåtgärder som vidtas för att bemöta denna systemkris. Detta gäller särskilt stöd som ges genom en allmän ordning som står öppen för flera eller samtliga finansinstitut i en Eftastat. Om Eftastatens myndigheter med ansvar för finansiell stabilitet förklarar för övervakningsmyndigheten att det finns risk för en sådan allvarlig störning har detta särskild relevans för övervakningsmyndighetens bedömning.
- (10) Tillfälliga åtgärder som vidtas av Eftastaterna är inte undantagna när kriterierna i artikel 61.3 b i EES-avtalet är uppfyllda. Både i fråga om ordningar och åtgärder för särskilda ändamål bör bedömningen av stödet följa de allmänna principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering, som antagits på grundval av artikel 61 c i EES-avtalet. De aktuella omständigheterna kan dock motivera exceptionella åtgärder, som strukturella akutsatser, skydd av tredje mans rättigheter (till exempel fordringshavare) och undsättningsåtgärder med en varaktighet som kan vara längre än sex månader.
- (11) Det bör dock understrykas att ovannämnda överväganden innebär att artikel 61.3 b i EES-avtalet rent principiellt inte kan tillämpas i krislägen inom andra enskilda sektorer där det inte finns en motsvarande risk för en omedelbar effekt på Eftastatens ekonomi som helhet. När det gäller finanssektorn kan denna bestämmelse åberopas endast under verkligt exceptionella omständigheter när det finns risk för att finansmarknaderna helt ska sluta att fungera.
- (12) När det föreligger en allvarlig störning i en Eftastats ekonomi på det sätt som avses ovan kan artikel 61.3 b i EES-avtalet inte tillämpas på obestämd tid utan bara så länge som krissituationen gör det berättigat.
- (13) Detta innebär att alla allmänna ordningar som införs på denna grund, till exempel i form av en garanti- eller rekaptaliseringsordning, behöver ses över regelbundet och sluta tillämpas så snart som den ekonomiska situationen i Eftastaten i fråga tillåter det. Kommissionen erkänner att det för närvarande är omöjligt att förutspå hur länge de aktuella extraordinära problemen på finansmarknaderna kommer att fortsätta och att det kan bli nödvändigt att låta en åtgärd gälla så länge krisen varar för att förtroendet ska kunna återställas. För att en allmän ordning ska anses vara förenlig med den gemensamma marknaden anser övervakningsmyndigheten emellertid att det är nödvändigt att Eftastaten i fråga ser över ordningen minst var sjätte månad och rapporterar till övervakningsmyndigheten om resultatet av översynen.
- (14) Dessutom anser övervakningsmyndigheten att finansinstitut som har likviditetsproblem till följd av de exceptionella förhållanden som nu råder men som annars är sunda i grunden bör behandlas annorlunda än finansinstitut med internt betingade problem. I det förstnämnda fallet är lönsamhetsproblem betingade av externa faktorer och beror på den aktuella extrema situationen på finansmarknaden och inte på ineffektivitet eller överdrivet risktagande. Den snedvridning av konkurrensen som ordningar till stöd för sådana finansinstitut ger upphov till är därför normalt mer begränsad och kräver mindre omfattande omstrukturering. Andra finansinstitut, som kan antas bli särskilt drabbade av förluster orsakade av till exempel bristande effektivitet, dålig styrning av balansräkningen eller riskfyllda strategier, kommer däremot att omfattas av de gängse ramarna för undsättningsstöd och kommer framför allt att behöva en långtgående omstrukturering samt kompenserande åtgärder för att begränsa snedvridningen av konkurrensen ⁽³⁾. I samtliga fall gäller dock att utan tillräckliga säkerhetsgarantier kan genomförandet av garanti- och rekaptaliseringsordningar snedvrida konkurrensen avsevärt, eftersom de kan ge mottagarna otillbörliga fördelar på konkurrenternas bekostnad eller förvärva likviditetsproblemen för finansinstitut i andra EES-stater.

⁽¹⁾ Riktlinjerna för stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter antogs av övervakningsmyndigheten genom beslut nr 305/04/KOL av den 1 december 2004.

⁽²⁾ Se förstainstansrättens beslut i de förenade målen T-132/96 och T-143/96, Freistaat Sachsen m.fl. mot Europeiska kommissionen, REG 1999, s. II-3663, punkt 167. Bekräftat genom kommissionens beslut 98/490/EG i ärende C 47/96, Crédit Lyonnais (EGT L 221, 8.8.1998, s. 28), punkt 10.1, kommissionens beslut 2005/345/EG i ärende C 28/02 Bankgesellschaft Berlin (EUT L 116, 4.5.2005, s. 1), punkt 153 ff. och kommissionens beslut 2008/263/EG i ärende C 50/06, BAWAG (EUT L 83, 26.3.2008, s. 7), punkt 166. Se kommissionens beslut i ärende NN 70/07, Northern Rock (EUT C 43, 16.2.2008, s. 1), kommissionens beslut i ärende NN 25/08, undsättningsstöd till WestLB (EUT C 189, 26.7.2008, s. 3) samt kommissionens beslut av den 4 juni 2008 i ärende C 9/08 SachsenLB, ännu ej offentliggjort.

⁽³⁾ Exakt när och hur omstruktureringen genomförs kan då självfallet komma att påverkas av den nuvarande starka oron på finansmarknaderna.

(15) I överensstämmelse med de allmänna principerna bakom EES-avtalets regler om statligt stöd, som innebär att det stöd som beviljas inte får vara större än vad som är absolut nödvändigt för att uppnå det legitima syftet med stödet och att snedvridningar av konkurrensen ska undvikas eller minimeras i möjligaste mån, och med hänsyn tagen till rådande omständigheter, ska alla allmänna stödåtgärder

- vara välriktade för att effektivt kunna uppnå syftet att avhjälpa en allvarlig störning i ekonomin,
- stå i proportion till problemet och inte vara mer långtgående än vad som krävs för att avhjälpa detta,
- vara utformade på ett sådant sätt att de minimerar spridningseffekterna på konkurrenter, andra sektorer och andra EES-stater.

(16) För att bevara en välfungerande inre marknad är det nödvändigt att dessa kriterier uppfylls, i överensstämmelse med statsstödsreglerna och de grundläggande friheterna i EES-avtalet, bland annat principen om icke-diskriminering. I sin bedömning kommer övervakningsmyndigheten att ta hänsyn till följande kriterier när den avgör om de stödåtgärder som nämns nedan är förenliga med den gemensamma marknaden.

3. GARANTIER SOM TÄCKER FINANSINSTITUTS FÖRPLIKTELSE

(17) De ovannämnda principerna innebär att följande överväganden måste göras när det gäller garantiordningar till skydd för förpliktelser, om garantiordningarna införts genom en förklaring, genom lagstiftning eller genom avtal, och det är underförstått att dessa överväganden är av allmän art och måste anpassas till de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall.

3.1 Tillgång till en garantiordning

(18) Konkurrensen kan snedvridas avsevärt om vissa marknadsaktörer inte omfattas av garantin. Kriterierna för att finansinstitut ska kunna omfattas av en sådan garanti måste vara objektiva, ta vederbörlig hänsyn till institutens roll inom det aktuella banksystemet och i ekonomin som helhet samt vara icke-diskriminerande för att undvika onödigt snedvridning på angränsande marknader och på den inre marknaden som helhet. Genom tillämpning av principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet bör ordningen omfatta alla finansinstitut, inklusive dotterbolag, som är etablerade i den berörda Eftastaten och som har betydande verksamhet i denna.

3.2 Garantins materiella omfattning – vilka typer av förpliktelser den får täcka

(19) Under rådande exceptionella förhållanden kan det vara nödvändigt att för vissa dem som gjort insättningar i finansinstitutet om att de inte kommer att drabbas av någon förlust, i syfte att minska risken för att kunderna ska rusa till bankerna få att få ut sina insättningar och för att sunda banker ska drabbas av otillbörliga negativa spridningseffekter. I princip kan det därför vid en systemkris vara berättigat att staten vidtar åtgärder i form av allmänna garantier som skyddar privatkunders insättningar (och privatkunders tillgodohavanden).

(20) För garantier som täcker mer än privatkunders insättningar måste valet av vilka typer av tillgodohavanden och förpliktelser som ska omfattas av garantin så långt det är praktiskt möjligt fokusera på den verkliga orsaken till svårigheterna och begränsas till vad som kan anses nödvändigt för att bemöta de aspekter som är relevanta i den aktuella finanskrisen, eftersom de annars skulle kunna fördröja den nödvändiga anpassningsprocessen och leda till ett överdrivet risktagande med skadliga effekter⁽¹⁾.

(21) Vid tillämpningen av denna princip kan den sinande utlåningen mellan banker på grund av att förtroendet mellan finansinstitutet undergrävs också göra det berättigat att täcka vissa typer av insättningar som gjorts av företagskunder, till och med kort- och medelfristiga skuldinstrument i den mån sådana förpliktelser inte redan är tillräckligt skyddade av befintliga investeringsordningar el. dyl. (?).

(22) Om en garanti utvidgas till att omfatta även andra typer av förpliktelser utöver detta redan jämförelsevis omfattande tillämpningsområde krävs det en närmare granskning av om det är berättigat att garantin utvidgas.

(23) Sådana garantier bör i princip inte omfatta efterställda skulder (klass 2-kapital) och inte heller täcka alla typer av förpliktelser, eftersom detta endast vore ägnat att skydda aktieägares och andra riskkapitalinvesterares intressen. Om en ordning omfattar sådana förpliktelser och därmed möjliggör ett breddande av kapitalbasen och ökad långivning kan det bli nödvändigt att införa särskilda restriktioner.

⁽¹⁾ Att begränsa garantibeloppet, eventuellt i förhållande till storleken på garantimottagarens balansomsättning, kan också vara ett sätt att garantera garantiordningens proportionalitet i detta avseende.

⁽²⁾ Till exempel täckta obligationer samt skuld och insättningar med säkerhet i statsobligationer eller täckta obligationer.

3.3 Garantiordningens varaktighet

- (24) Varaktigheten och omfattningen för varje garantiordning som täcker mer än privatkunders insättningar ska begränsas till det absolut nödvändigaste. I linje med de allmänna principer som anges ovan och med hänsyn till att det i dagsläget är osäkert hur länge de fundamentala bristerna i finansmarknadernas funktion kommer att fortgå, anser övervakningsmyndigheten att det för att en allmän ordning ska vara förenlig med den gemensamma marknaden krävs att Eftastaten i fråga ser över ordningen var sjätte månad, bland annat när det gäller det berättigade i att den fortsätter att tillämpas och det eventuella behovet av anpassningar med hänsyn till hur situationen på finansmarknaderna utvecklas. Resultaten av en sådan översyn ska meddelas övervakningsmyndigheten. Förutsatt att en sådan regelbunden översyn är garanterad kan godkännandet av ordningen omfatta en längre period än sex månader, och i princip upp till två år. Den kan förlängas ytterligare om övervakningsmyndigheten godkänner det, så länge som krisen på finansmarknaderna kräver det. Om garantiordningen möjliggör en fortsatt täckning av förpliktelse i fråga fram till en förfallodag som infaller efter det att garantiordningen löpt ut, behövs det ytterligare säkerhetsgarantier för att hindra en överdriven snedvridning av konkurrensen. Sådana säkerhetsgarantier kan omfatta en kortare garantiperiod än vad som i princip tillåts i detta kapitel samt avskräckande villkor för prissättning och kvantitativa begränsningar av de täckta förpliktelseerna.

3.4 Begränsning av stödet till vad som är absolut nödvändigt – den privata sektorns bidrag

- (25) I enlighet med den allmänna statsstödsprincipen att stödbeloppet och stödnivån ska begränsas till det absolut nödvändigaste måste Eftastaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att mottagarna eller sektorn lämnar ett betydande bidrag för att täcka kostnaderna för garantin och vid behov kostnaderna för statens ingripande, om garantin måste tas i anspråk.
- (26) Den exakta beräkningen av bidraget och vad exakt det består av beror på de faktiska omständigheterna. Kommissionen anser att en lämplig kombination av alla eller några av följande komponenter ⁽¹⁾ skulle uppfylla villkoret att stödet ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt:

- garantiordningen måste grunda sig på att de mottagande finansinstitutens enskilt eller finanssektorn som helhet betalar en adekvat ersättning ⁽²⁾. Med beaktande av hur svårt det är att fastställa ett marknadspris för garantier av denna art och omfattning i avsaknad av ett jämförbart riktämärke, och med hänsyn till de svårigheter mottagarna under rådande förhållanden kan ha att betala fulla belopp, bör de avgifter som tas ut för tillhandahållandet av garantiordningen i möjligaste mån motsvara det som kan betraktas som ett marknadspris. Ändamålsenliga metoder för prissättning, som återspeglar de olika graderna av risk och mottagarnas olika kreditprofiler och kreditbehov, bidrar på ett väsentligt sätt till att åtgärden blir proportionerlig.
- Om garantin måste tas i anspråk skulle ytterligare ett betydande bidrag från den privata sektorn kunna bestå i täckning av åtminstone en betydande del av de mottagande finansinstitutens (om det fortsätter att existera) eller sektorns utestående förpliktelser, medan Eftastatens bidrag begränsas till belopp som går utöver denna täckning.
- Övervakningsmyndigheten erkänner att mottagarna kanske inte direkt kan betala en fullständig lämplig ersättning. För att komplettera eller delvis ersätta komponenterna ovan skulle Eftastaterna därför kunna överväga att införa en clawback- eller better fortunes-klausul om att mottagarna antingen ska betala en extra ersättning för att garantin ställs till förfogande (om denna inte behöver tas i anspråk) eller betala tillbaka åtminstone en del av varje belopp som Eftastaten har betalat ut inom ramen för garantin (om denna behöver tas i anspråk), så snart de klarar av det.

3.5 Undvikande av otillbörlig snedvridning av konkurrensen

- (27) Med beaktande av den inneboende risken för att varje garantiordning kommer att få negativa konsekvenser för banker som inte omfattas av garantiordningen, vilket även gäller banker i andra EES-stater, måste systemet omfatta lämpliga mekanismer för att minimera sådan snedvridning och risken för missbruk av den fördelaktiga situationen den statliga garantin ger mottagarna. Sådana skyddsåtgärder, som också är viktiga för att undvika överdrivet risktagande, bör omfatta en lämplig kombination av alla eller några av följande komponenter ⁽³⁾:

- Beteenderegler som garanterar att de mottagande finansinstitutens inte använder sig av garantin för att bedriva aggressiv expansion till nackdel för konkurrenter som inte omfattas av ett sådant skydd. Det kan till exempel vara fråga om
  - i) begränsningar för finansinstitutens i fråga om affärsmetoder, t.ex. reklam som åberopar att banken i fråga omfattas av garantin, prissättning eller verksamhetsexpansion, t.ex. genom att man sätter ett tak för deras marknadsandel ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ Detta är en icke uttömmande förteckning över sätt att bidra till syftet att hålla stödet på lägsta nödvändiga nivå.

⁽²⁾ Till exempel via en sammanslutning av privata banker.

⁽³⁾ Detta är en icke uttömmande förteckning över sätt att bidra till syftet att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen.

⁽⁴⁾ Avstående från utdelning av vinst för att garantera en tillräcklig rekapitalisering skulle också kunna övervägas i detta sammanhang.

ii) att balansomslutningen för de finansinstitut som omfattas av garantiordningen begränsas till en viss nivå i förhållande till ett lämpligt riktmärke (t.ex. bruttonationalprodukt eller tillväxten på penningmarknaden ⁽¹⁾),

iii) att de finansinstitut som omfattas av garantin inte får bete sig på ett sätt som är oförenligt med syftet med garantin, till exempel köpa tillbaka aktier eller ställa nya aktieoptioner till ledningens förfogande.

— Ändamålsenliga bestämmelser som ger den berörda Eftastaten möjlighet att se till att dessa beteenderegler följs, vilket bland annat omfattar att garantiskyddet kan fråntas ett finansinstitut som inte följer reglerna.

3.6 Uppföljning med anpassningsåtgärder

(28) Övervakningsmyndigheten anser att för att man i möjligaste mån ska kunna undvika snedvridning av konkurrensen måste en allmän garantiordning ses som en temporär nödåtgärd mot de akuta symtomen på den aktuella krisen på finansmarknaderna. Sådana åtgärder kan per definition inte utgöra en färdig lösning på roten till den onda i denna kris, som sammanhänger med strukturella brister i finansmarknadernas organisation eller med specifika problem i vissa finansinstitut eller en kombination av båda.

(29) Därför måste en garantiordning i sinom tid åtföljas av nödvändiga anpassningsåtgärder för sektorn som helhet eller av att enskilda finansinstitut omstruktureras eller försätts i likvidation, särskilt sådana institut för vilka garantin har måst tas i anspråk.

3.7 Tillämpning av garantiordningen i enskilda fall

(30) I de fall där garantiordningen måste tas i anspråk till förmån för enskilda finansinstitut är det nödvändigt att denna akuta undsättningsåtgärd i syfte att hålla det insolventa finansinstitutet flytande, vilket orsakar ytterligare snedvridning av konkurrensen utöver den som orsakas av det allmänna införandet av garantiordningen, så snart som situationen på finansmarknaderna tillåter det följs upp genom lämpliga åtgärder som leder till att finansinstitutet i fråga omstruktureras eller försätts i likvidation. Detta medför krav på anmälan av en omstrukturerings- eller likvidationsplan för finansinstitut som mottagit garantibetalningar, som övervakningsmyndigheten kommer att bedöma separat med avseende på förenligheten med statsstödsreglerna ⁽²⁾.

(31) I sin bedömning av en omstruktureringsplan kommer övervakningsmyndigheten att vägledas av kraven på att

— säkerställa att lönsamheten för finansinstitutet i fråga återställs på lång sikt,

— säkerställa att stödet begränsas till det absolut nödvändigaste och att den privata sektorn på ett betydande sätt bidrar till kostnaderna för omstruktureringen,

— att se till att det inte förekommer någon otillbörlig snedvridning av konkurrensen och att ianspråktagandet av garantin inte ger några oberättigade fördelar.

(32) I sin bedömning kan övervakningsmyndigheten bygga vidare på erfarenheterna från sin tidigare tillämpning av reglerna om statligt stöd på finansinstitut, med hänsyn tagen till de särdrag som präglar en kris som fått en sådan omfattning att det nu är fråga om en allvarlig störning av EES-staternas ekonomier.

(33) Övervakningsmyndigheten kommer också att ta hänsyn till skillnaden mellan stödåtgärder som behöver vidtas enbart på grund av flaskhalsen i tillgången till likviditet för finansinstitut som är sunda i grunden i motsats till stöd som ges till finansinstitut som dessutom lider av strukturella solvensproblem som till exempel beror på just den affärsmodell eller investeringsstrategi de tillämpar. I princip kan den sistnämnda kategorin av finansinstitut förväntas orsaka större problem.

⁽¹⁾ Samtidigt som det garanteras att det finns tillräcklig tillgång till kredit i ekonomin, särskilt vid en lågkonjunktur.

⁽²⁾ Övervakningsmyndigheten anser principiellt att om betalningar måste göras till ett finansinstitut som omfattas av garantiordningen ska betalningen inom sex månader åtföljas antingen av en omstruktureringsplan eller en likvidationsplan, allt efter omständigheterna. För att underlätta Eftastaternas och övervakningsmyndighetens arbete är övervakningsmyndigheten beredd att undersöka gruppanmälningar som omfattar liknande omstrukturerings- eller likvidationsärenden. Övervakningsmyndigheten kan anse att det inte behöver läggas fram någon plan när det är fråga om en ren likvidation av ett finansinstitut eller om finansinstitutet är av försumbar storlek.

4. REKAPITALISERING AV FINANSINSTITUT

- (34) En andra systemåtgärd för att hantera den nuvarande finanskrisen är inrättandet av en ordning för att ge stöd till finansinstitut som trots att de är sunda i grunden har tillfälliga problem till följd av de rådande exceptionella omständigheterna på marknaden. Syftet med en sådan ordning är att tillhandahålla offentliga medel, som antingen stärker finansinstitutens kapitalbas direkt eller underlättar kapitaltillskott från den privata sektorn på något annat sätt, i syfte att förhindra negativa spridningseffekter inom systemet.
- (35) I princip gäller de överväganden som nämns i samband med de allmänna garantiordningarna i tillämpliga delar även rekaptaliseringsordningar. Så är fallet i fråga om följande:
- Objektiva och icke-diskriminerande kriterier för att vara berättigad till att omfattas av ordningen.
  - Ordningens varaktighet.
  - Begränsning av stödbeloppet till vad som är absolut nödvändigt.
  - Behov av skyddsåtgärder mot eventuellt missbruk och otillbörlig snedvridning av konkurrensen, med hänsyn tagen till att kapitaltillskotten är oåterkalleliga gör att ordningen bör innehålla bestämmelser som ger Eftastaterna möjlighet att övervaka och säkerställa efterlevnaden av dessa skyddsåtgärder och att vidta de åtgärder som krävs för att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen, om så är nödvändigt, i ett senare skede ⁽¹⁾.
  - Krav på att rekaptalivering, som utgör en exceptionell åtgärd för att stödja finansinstituten i en krisituation, följs upp av en omstruktureringsplan för mottagaren. Denna kommer att granskas separat av kommissionen, som kommer att beakta åtskillnaden mellan finansinstitut som i grunden är sunda och endast är drabbade av de nuvarande begränsningarna i likviditeten och stödmottagare som även har solvensproblem orsakade av strukturella brister som hänför sig till t.ex. deras affärsmodell eller investeringsstrategi samt vilken inverkan denna åtskillnad har på behovet av omstrukturering.
- (36) Rekaptaliseringsordningens särskilda karaktär ger anledning till följande överväganden.
- (37) Rätten att omfattas av ordningen bör grunda sig på objektiva kriterier (t.ex. behovet av att säkerställa en tillräcklig kapitaltäckningsgrad i förhållande till solvenskraven) som inte leder till oberättigad diskriminerande behandling. Det vore en fördel om stödbehovet kunde bli föremål för en bedömning av de finansiella tillsynsmyndigheterna.
- (38) Kapitaltillskottet måste begränsas till vad som är absolut nödvändigt och bör inte göra det möjligt för mottagaren att bedriva en expansiv affärsstrategi, utöka sin verksamhet eller vidta någon annan åtgärd som skulle leda till en otillbörlig snedvridning av konkurrensen. I detta sammanhang kommer tillämpningen av skärpta minimisolvenskrav eller en begränsning av kapitaltillskottets storlek i förhållande till finansinstitutets balansomslutning att ges en positiv bedömning. Med hänsyn till den nuvarande finanskrisen bör mottagaren lämna ett så stort eget bidrag som möjligt, även medel från den privata sektorn ⁽²⁾.
- (39) Vid kapitaltillskott till finansinstitut måste det säkerställas att stödbeloppet begränsas så långt som möjligt. Beroende på valt instrument (t.ex. aktier, warranter och efterställda skulder) bör den berörda Eftastaten, i princip, erhålla rättigheter vars värde motsvarar deras bidrag till rekaptalivering. Emissionskursen för nya aktier måste fastställas på grundval av en marknadsmässig värdering. I syfte att säkerställa att offentligt stöd endast ges i utbyte mot en lämplig motprestation kommer instrument som preferensaktier med tillräcklig avkastning att ges en positiv bedömning. Alternativt kan man överväga clawback-mekanismer eller klausuler om återbetalning av stödet när mottagaren återigen uppvisar lönsamhet.
- (40) Liknande överväganden gäller för andra åtgärder och ordningar som angriper problemet via finansinstitutets tillgångssida och därmed stärker institutets kapitalbas. När en Eftastat köper eller byter tillgångar måste detta ske på grundval av en värdering som återspeglar tillgångarnas underliggande risk, varvid säljaren inte får utsättas för otillbörlig diskriminering.

⁽¹⁾ I enlighet med principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering.

⁽²⁾ Det kan bli nödvändigt att införa bestämmelser som medger att det inledande bidraget kompletteras med ytterligare bidrag i ett senare skede.

(41) Det faktum att stödordningen godkänts undantar inte Eftastaterna från skyldigheten att var sjätte månad lämna en rapport till övervakningsmyndigheten om användningen av ordningen och att inom sex månader från ingripandedagen lämna individuella planer för de mottagande finansinstitutet ⁽¹⁾.

(42) På samma sätt som för garantiordningarna, dock med hänsyn tagen till att rekapitaliseringsåtgärder är oåterkalleliga, kommer övervakningsmyndigheten vid sin bedömning av dessa planer att undersöka om det råder samstämmighet mellan det samlade resultatet av den rekapitalisering som företagits inom ramen för ordningen och sådana rekapitaliseringsåtgärder som genomförs utanför denna ram i enlighet med principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering. De särskilda inslagen i systemkrisen på finansmarknaderna kommer även att beaktas vid denna bedömning.

5. KONTROLLERAD AVVECKLING AV FINANSINSTITUT

(43) Den nuvarande finanskrisen innebär även att det kan bli nödvändigt för en Eftastat att genomföra en kontrollerad avveckling av vissa finansinstitut inom sin jurisdiktion. En sådan kontrollerad likvidation, eventuellt i kombination med ett bidrag av offentliga medel, kan i enskilda fall användas antingen som ett andra steg efter ett undsättningsstöd till ett enskilt finansinstitut när det står klart att en omstrukturering av detta inte kommer att lyckas, eller som en engångsinsats. En kontrollerad avveckling kan även ingå som ett led i en allmän garantiordning, t.ex. när en Eftastat inleder en likvidation av finansinstitut för vilka garantin behöver tas i anspråk.

(44) Bedömningen av en sådan ordning och av individuella likvidationsåtgärder som vidtas inom ramen för en sådan ordning ska ske i enlighet med de principer som gäller för garantiordningar.

(45) Likvidationsåtgärdernas särskilda karaktär ger anledning till följande överväganden.

(46) Vid en likvidation måste man se till att minimera det överdrivna risktagandet, bl.a. genom att se till att aktieägare och eventuellt även vissa typer av fordringshavare inte kan ta del av stödmedel i samband med genomförandet av den kontrollerade avvecklingen.

(47) För att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen bör likvidationsfasen begränsas till den period som är absolut nödvändig för att avvecklingen ska kunna genomföras på ett korrekt sätt. Ett stödmottagande finansinstitut som fortfarande är verksamt bör inte inleda någon ny affärsverksamhet utan endast fortsätta att driva sin redan befintliga verksamhet. Bankkroten bör dras in så snart som möjligt.

(48) När det gäller kravet på att stödet ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt bör det dock hållas i åtanke att det i syfte att åstadkomma stabilitet på den för närvarande turbulenta finansmarknaden kan vara nödvändigt att låta återbetalningen till vissa av en likviderad banks fordringsägare ske med hjälp av en stödåtgärd. När det gäller kriterierna för att välja ut vilka förpliktelser som kan komma i fråga i detta sammanhang bör dessa grunda sig på samma regler som de som gäller för förpliktelser som omfattas av en garantiordning.

(49) För att man ska kunna säkerställa att stöd inte utgår till en köpare av en finansinstitution, eller av en del av ett sådant institut, eller till en försäld del av ett finansinstitut, måste vissa försäljningsvillkor iakttas. Övervakningsmyndigheten kommer att ta hänsyn till följande kriterier när den avgör om det förekommer något stöd:

— Försäljningen bör ske på ett öppet och icke-diskriminerande sätt.

— Försäljningen bör ske på marknadsvillkor.

— Finansinstitutet eller staten, beroende på vilken struktur som valts, bör söka maximera försäljningspriset för de tillgångar och skulder som berörs.

— Om det är nödvändigt med stöd till den verksamhet som ska säljas kommer det att företas en individuell undersökning i enlighet med de principer som anges i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering.

(50) Om det enligt dessa kriterier framgår att det utgått stöd till köpare eller sålda enheter måste det företas en separat bedömning av det stödets förenlighet.

⁽¹⁾ För att underlätta Eftastaternas och övervakningsmyndighetens arbete är övervakningsmyndigheten beredd att undersöka gruppanmälningar som omfattar liknande omstrukturingsärenden. Övervakningsmyndigheten kan även överväga att avstå från att kräva en plan när det rör sig om en ren likvidation av ett finansinstitut eller om ett finansinstitut som endast har en försumbar kvarvarande ekonomisk verksamhet.

6. ANDRA FORMER AV LIKVIDITETSSTÖD

(51) För att hantera akuta likviditetsproblem i vissa finansinstitut vill Eftastaterna kanske följa upp garanti- eller rekapitaliseringsordningar med kompletterande former av likviditetsstöd genom att ställa offentliga medel (bland annat från centralbanken) till förfogande. Om en Eftastat/centralbank reagerar på en bankkris, inte med selektiva åtgärder till förmån för enskilda banker utan med allmänna åtgärder som står öppna för alla jämförbara aktörer på marknaden (till exempel utlåning till hela marknaden på lika villkor), faller sådana allmänna åtgärder i regel utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd och behöver inte anmälas till övervakningsmyndigheten. Övervakningsmyndigheten anser till exempel att centralbankens penningpolitiska verksamhet, såsom operationer på den öppna marknaden och stående faciliteter, inte omfattas av reglerna om statligt stöd. Under specifika omständigheter kan det också hända att öronmärkt stöd till ett visst finansinstitut inte heller betraktas som statligt stöd. Enligt kommissionens beslutspraxis⁽¹⁾ kan det hända att det inte anses vara fråga om statligt stöd när en centralbank ställer medel till ett finansinstituts förfogande i ett sådant fall, om bland annat följande villkor är uppfyllda:

- Finansinstitutet i fråga är solvent vid den tidpunkt då likviditetsfaciliteten ställs till förfogande och denna facilitet inte är en del av ett större stödpaket.
- Faciliteten är fullständigt garanterad av säkerheter med värdeminskingsavdrag (haircuts) i förhållande till facilitetens kvalitet och marknadsvärde.
- Centralbanken tar ut en straffränta av stödmottagaren.
- Åtgärden vidtas på centralbankens eget initiativ, och backas framför allt inte upp av någon motgaranti från staten.

(52) Övervakningsmyndigheten anser att om en ordning för likviditetsstöd som finansieras med offentliga medel (bland annat från centralbanken) utgör stöd kan ordningen under rådande exceptionella förhållanden vara förenlig med den gemensamma marknaden i enlighet med principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering. Under förutsättning att det råder säkerhet om att en sådan ordning för likviditetsstöd ses över var sjätte månad⁽²⁾ kan den godkännas för en längre period än sex månader, och i princip för upp till två år. Den kan förlängas ytterligare om övervakningsmyndigheten godkänner det, om krisen på finansmarknaden så kräver.

7. SNABB BEHANDLING AV ÄRENDEN OM STATLIGT STÖD

(53) Vid tillämpningen av reglerna om statligt stöd på de åtgärder som detta kapitel handlar om på ett sätt som tar hänsyn till de rådande förhållandena på finansmarknaden bör övervakningsmyndigheten, i samarbete med Eftastaterna, se till att det eftersträvade målet uppnås och att de snedvridningar av konkurrensen som uppstår såväl inom som mellan EES-staterna begränsas till det minsta möjliga. För att underlätta detta samarbete och ge både Eftastaterna och tredje man nödvändig klarhet om rättsläget avseende åtgärdernas förenlighet med EES-avtalet (vilket är viktigt för att återställa förtroendet på marknaden), är det ytterst viktigt att Eftastaterna underrättar övervakningsmyndigheten om sina avsikter och anmäler planer på att införa sådana åtgärder så tidigt och utförligt som möjligt och i alla händelser innan åtgärden genomförs. Övervakningsmyndigheten åtar sig att garantera ett snabbt godkännande av stödåtgärder efter mottagande av fullständiga anmälningar.

⁽¹⁾ Se till exempel Northern Rock (EUT C 43, 16.2.2008, s. 1).

⁽²⁾ De principer som anges i punkt 24 gäller för denna översyn.

BILAGA II

Rekapitalisering av finansinstitut ⁽¹⁾ under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen ⁽²⁾

1. INLEDNING

- (1) I riktlinjerna från Eftas övervakningsmyndighet (nedan kallad *övervakningsmyndigheten*) av den 29 januari 2009 om tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen ⁽³⁾ (nedan kallade *bankriktlinjerna*) konstateras det att rekapitaliseringsordningar är en av de viktigaste åtgärder som Eftastaterna ⁽⁴⁾ kan vidta för att upprätthålla stabila och välfungerande finansmarknader.
- (2) Under Ekofinrådets möte den 7 oktober 2008 och Eurogruppens möte den 12 oktober 2008 förhöll man sig på samma sätt till rekapitalisering och konstaterade att "Regeringarna binder sig för att vid behov tillhandahålla kapital i tillräcklig mängd samtidigt som alla tillgängliga medel tas i anspråk för att uppbringa privatkapital. Finansinstituten bör vara skyldiga att acceptera ytterligare restriktioner, särskilt för att utesluta eventuellt missbruk av sådana arrangemang på icke-förmånstagares bekostnad", och "konkurrenternas legitima intressen måste skyddas, särskilt genom bestämmelserna om statligt stöd".
- (3) Fram till december 2008 har kommissionen godkänt rekapitaliseringsordningar i tre medlemsstater samt tre individuella rekapitaliseringsåtgärder i överensstämmelse med principerna i det s.k. bankmeddelandet ⁽⁵⁾. Rekapitalisering framför allt i form av stamaktier och preferensaktier har godkänts, särskilt förenat med krav på marknadsmässig ersättning, lämpliga beteenderegler och regelbunden översyn. Men eftersom de rekapitaliseringsordningar som övervägs för tillfället uppvisar stora variationer när det gäller art, räckvidd och villkor har såväl medlemsstater som potentiella stödmottagande institut begärt mer detaljerad vägledning om huruvida vissa former av rekapitalisering kan godtas enligt reglerna om statligt stöd. Framför allt finns det stater som planerar att rekapitalisera banker, inte i första hand för att undsätta dem utan snarare för att säkra utlåningen till realekonomin. Dessa riktlinjer innehåller vägledning om nya rekapitaliseringsordningar och öppnar för en möjlighet att anpassa befintliga rekapitaliseringsordningar.

Gemensamma mål: att återställa den finansiella stabiliteten, säkra utlåningen till realekonomin och hantera systemrisken vid eventuell insolvens

- (4) I det rådande läget på finansmarknaderna kan rekapitalisering av banker tjäna flera syften. För det första bidrar rekapitalisering till att återställa den finansiella stabiliteten och till att återställa det förtroende som behövs för att utlåningen mellan banker (interbankutlåningen) ska återhämta sig. Dessutom utgör ett kapitaltillskott i tider av lågkonjunktur en buffert som absorberar förluster och minskar risken för att banken ska bli insolvent. Under rådande förhållanden, som framför allt orsakats av Lehman Brothers kollaps, kan även banker som är sunda i grunden behöva kapitaltillskott för att uppfylla de högre kapitaltäckningskvoter som många anser vara nödvändigt mot bakgrund av den tidigare underskattningen av riskerna och de ökade finansieringskostnaderna.
- (5) För det andra kan rekapitalisering syfta till att säkra utlåningen till realekonomin. Banker som är sunda i grunden föredrar kanske att begränsa utlåningen för att undvika risk och upprätthålla en högre kapitaltäckningskvot. Statliga kapitaltillskott kan förhindra kreditstramningar och begränsa effekten att finansmarknadernas svårigheter sprider sig till andra branscher.
- (6) För det tredje kan statlig rekapitalisering också vara en lämplig åtgärd för att lösa problemen för finansinstitut som hotas av insolvens på grund av sin affärsmodell eller investeringsstrategi. Krisstöd till en enskild bank i form av ett kapitaltillskott som beviljas med offentliga medel kan också bidra till att undvika de kortsiktiga systemeffekterna av bankens eventuella insolvens. På längre sikt kan rekapitalisering stödja ansträngningarna att återställa bankens lönsamhet på lång sikt eller att avveckla den kontrollerat och i god ordning.

⁽¹⁾ För att underlätta för läsaren kallas finansinstitut helt enkelt "banker" i detta dokument.

⁽²⁾ Dessa riktlinjer motsvarar kommissionens meddelande *Rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen*, offentliggjort den 5 december 2008 (C(2008) 8259 slutlig), nedan kallat *rekapitaliseringsmeddelandet*.

⁽³⁾ Detta kapitel motsvarar kommissionens meddelande *Tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen* (EUT C 270, 25.10.2008, s. 8).

⁽⁴⁾ I dessa riktlinjer avser Eftastaterna Norge, Island och Liechtenstein.

⁽⁵⁾ Se kommissionens beslut av den 13 oktober 2008 i ärende N507/08, *Finansiella stödåtgärder till banksektorn i Storbritannien* (EUT C 290, 13.11.2008, s. 4), kommissionens beslut av den 27 oktober 2008 i ärende N512/08, *Stödåtgärder till förmån för finansinstitut i Tyskland* (EUT C 293, 15.11.2008, s. 2) och kommissionens beslut av den 19 november 2008 i ärende N560/08, *Stödåtgärder till förmån för kreditinstitut i Grekland*, kommissionens beslut av den 12 november 2008 i ärende N528/08 *Nederländerna, stöd till ING Groep NV*, kommissionens beslut av den 25 november 2008 i ärende NN68/08 om lettiska statens stöd till JSC Parex Banka.

Möjliga konkurrensproblem

- (7) Med dessa gemensamma mål för ögonen måste hänsyn tas till möjliga konkurrenssnedvridningar på tre olika nivåer vid bedömningen av en rekapitaliseringsordning eller en rekapitaliseringsåtgärd.
- (8) När en Eftastat rekapitaliserar sina egna banker bör dessa för det första inte få en oskälig konkurrensfördel i förhållande till banker i andra EES-stater. Om en bank får tillgång till kapital till betydligt lägre kostnad än konkurrenter i andra EES-stater utan att det berättigas av bankens riskprofil kan det få betydande konsekvenser för en banks konkurrensposition på EU:s inre marknad som helhet. Alltför stort stöd i en Eftastat kan också sätta igång en "stödkapplöpning" mellan olika EES-stater och skapa svårigheter för ekonomierna i andra EES-stater som inte har infört rekapitaliseringsordningar. För att lika konkurrensvillkor ska kunna upprätthållas behövs det en konsekvent och samordnad strategi gentemot ersättningar för kapitaltillskott och övriga villkor i samband med rekapitaliseringar. Ensidiga och osamordnade åtgärder på detta område kan också ominstetgöra ansträngningarna att återställa finansiell stabilitet. ("Säkerställa sund konkurrens inom EES").
- (9) För det andra kan rekapitaliseringsordningar som står öppna för alla banker i en Eftastat utan att någon lämplig åtskillnad görs mellan stödmottagande banker på grundval av deras riskprofil ge nödlidande och mindre presterande banker en otillbörlig fördel jämfört med banker som är sunda i grunden och bättre presterande. Sådant snedvrider konkurrensen på marknaden, snedvrider incitament, försämrar riskmedvetandet (moral hazard) och försvagar de europeiska bankernas konkurrenskraft totalt sett ("Säkerställa sund konkurrens mellan banker").
- (10) För det tredje bör offentlig rekapitalisering, särskilt ersättningen för denna, inte leda till att banker som inte har tillgång till offentlig finansiering men försöker uppbringa extra kapital på marknaden försätts i en betydligt sämre konkurrenssituation. En offentlig ordning som tränger ut marknadsbaserade transaktioner hindrar återgången till en normalt fungerande marknad ("Säkerställa en återgång till en normalt fungerande marknad").
- (11) Varje föreslagen rekapitalisering har kumulativa konkurrens effekter på var och en av dessa tre nivåer. En avvägning måste dock göras mellan farhågorna för konkurrensen och målen att återställa den finansiella stabiliteten, säkra utlåningen till real ekonomin och hantera risken för insolvens. Å ena sidan måste bankerna ha tillgång till kapital på tillräckligt förmånliga villkor för att rekapitaliseringen ska bli så effektiv som möjligt. Å andra sidan bör de villkor som en rekapitaliseringsåtgärd är förenad med garantera lika konkurrensvillkor och på längre sikt en återgång till normala marknadsvillkor. Statliga ingripanden bör därför vara proportionerliga och tillfälliga och utformade så att de ger bankerna ett incitament att köpa ut staten så snart marknadsförhållandena tillåter det, för att en konkurrenskraftig och effektiv europeisk banksektor ska kunna uppstå efter finanskrisen. En marknadsmässig ersättning för kapitaltillskott är den bästa garantin mot omotiverade skillnader i tillskottens storlek och mot missbruk. Eftastaterna bör i alla lägen se till att rekapitaliseringen av en bank grundar sig på ett reellt behov.
- (12) Den balans man vill uppnå mellan finansiell stabilitet och konkurrensrelaterade mål understryker hur viktigt det är att göra en distinktion mellan i grunden sunda, välpresterande banker å ena sidan och nödlidande, mindre presterande banker å andra sidan.
- (13) I sin bedömning av rekapitaliseringsåtgärder, oavsett om de vidtas i form av stödordningar eller stöd till enskilda banker, kommer övervakningsmyndigheten därför att fästa särskild uppmärksamhet vid de mottagande bankernas riskprofil⁽⁶⁾. I princip bör banker med hög riskprofil betala mer. När Eftastaterna utarbetar rekapitaliseringsordningar som är avsedda för olika typer av banker bör de omsorgsfullt överväga tillträdeskriterierna och bankernas riskprofil och behandla bankerna olika i enlighet därmed (se bilaga 1). Hänsyn måste tas till situationen för banker som nu befinner sig i svårigheter på grund av de rådande exceptionella förhållandena, men som skulle ha betraktats som sunda i grunden före krisen.
- (14) Utöver indikatorer som bankens iakttagande av lagstadgade solvenskrav och kapitaltäckningskrav som bekräftats av de nationella tillsynsmyndigheterna bör också t.ex. CDS-spreadar (marknadspris för kreditswappar) och kreditbetyg som gällde före krisen kunna vara ett bra underlag för att differentiera ersättningsnivån för olika banker. De nuvarande spreadarna kan också avspegla inbyggda risker som försvagar konkurrenspositionen för vissa banker när de väl kommer ut ur den allmänna krisen. De aktuella spreadarna och spreadarna före krisen bör i alla händelser motsvara den eventuella bördan av problematiska tillgångar eller svagheter i bankens affärsmodell på grund av faktorer såsom alltför stort beroende av kortfristig finansiering eller onormal belåningsgrad.
- (15) I välmotiverade fall kan det vara nödvändigt att på kort sikt acceptera en mindre ersättning för nödlidande banker, utifrån antagandet och på villkor att kostnaderna för det offentliga ingripandet till deras fördel på längre sikt kommer att avspeglas i den omstrukturering som är nödvändig för att återställa bankens livskraft, samt att genom kompenserande åtgärder beakta konkurrens effekten av det stöd de har fått. Finansiellt sunda banker bör kanske få tillgång till rekapitalisering med relativt låga ersättningsnivåer och motsvarande betydligt strängare villkor för offentlig stöd på längre sikt under förutsättning att de accepterar återbetalning eller omvandling av kapitaltillskottet. På det sättet säkerställs det statliga ingripandets tillfälliga karaktär, målet att återställa den finansiella stabiliteten och utlåningen till real ekonomin samt nödvändigheten av att undvika missbruk av medlen för mer övergripande strategiska syften.

⁽⁶⁾ Se mer om detta i bilaga 1.

Rekommendationer från Europeiska centralbankens råd (ECB-rådet)

- (16) I ECB-rådets rekommendationer av den 20 november 2008 föreslog Europeiska centralbanken en metod för att fastställa referenssatser för statliga rekapitaliseringsåtgärder för i grunden sunda banker i euroområdet. Det vägledande resonemanget bakom dessa rekommendationer stämmer fullständigt överens med de principer som anges i inledningen. I linje med sina särskilda uppgifter och sitt särskilda ansvar fäste ECB särskild vikt vid att rekapitaliseringsåtgärder ska vara effektiva för att stärka den finansiella stabiliteten och främja ett obehindrat flöde av kreditgivning till realekonomin. Samtidigt underströk ECB behovet av att ersättningen är marknadsmässig och fastställs med hänsyn tagen till de stödmottagande bankernas specifika riskprofil och behovet av att lika villkor upprätthålls för bankerna i konkurrenshänseende.
- (17) Även om Eftastaterna inte är i ECB-medlemmar välkomnar övervakningsmyndigheten dess rekommendationer, som innehåller ett förslag om införande av ett prissättningssystem för kapitaltillskott grundat på en korridor för ersättningsatser för stödmottagande banker som är sunda i grunden, oavsett variationer i riskprofilerna. Detta dokument syftar till att ge vägledning även om andra villkor än ersättningsatser och om villkoren för att banker som inte är sunda i grunden ska få tillgång till offentligt kapital.
- (18) Övervakningsmyndigheten medger att de aktuella exceptionella marknadsräntorna inte är ett rimligt referensvärde för fastställande av rätt ersättningsnivå för kapitaltillskott, men anser samtidigt att Eftastaterna i sina rekapitaliseringsåtgärder bör ta hänsyn till den undervärdering av risk som förekom före krisen. I annat fall kan nivån på ersättningen för det offentliga kapitaltillskottet ge mottagande banker en otillbörlig konkurrensfördel och i sista hand leda till att privata kapitalplaceringar trängs ut.

2. PRINCIPER SOM STYR OLIKA TYPER AV REKAPITALISERING

- (19) Det bästa garantin för att konkurrensnedvridningarna begränsas är att ersättningen ligger nära marknadspriserna⁽⁷⁾. Härav följer att rekapitaliseringen bör utformas så att hänsyn tas till varje finansinstituts marknadsställning, inklusive nuvarande riskprofil och solvensgrad, samtidigt som man ser till att upprätthålla lika konkurrensvillkor genom att inte ge för stort stöd i förhållande till aktuella marknadsalternativ. Dessutom bör ersättningsvillkoren vara sådana att banken har ett incitament att köpa ut staten så snart krisen är över.
- (20) Med dessa principer som utgångspunkt bör bedömningen av den övergripande utformningen av rekapitaliseringsåtgärderna omfatta följande faktorer: syftet med rekapitaliseringen, den mottagande bankens soliditet, ersättningen, incitament till utträde ur stödordningen, särskilt i syfte att ersätta statligt kapital med privat investeringskapital⁽⁸⁾ för att därmed säkerställa att statens deltagande i bankens kapital är av tillfällig karaktär, skyddsåtgärder mot stödmisbruk och konkurrensnedvridningar samt en utvärdering av effekterna av rekapitaliseringsordningen och mottagarnas situation genom regelbundna rapporter eller omstruktureringsplaner när så är lämpligt.

2.1. Rekapitalisering till aktuella marknadsräntor

- (21) Om statliga kapitaltillskott görs på samma villkor som stora tillskott (30 % eller mer) från privata investerare kommer kommissionen att godta den ersättning som fastställts i avtalet⁽⁹⁾. En sådan transaktion orsakar endast begränsade konkurrensproblem, om inte avtalsvillkoren är sådana att de betydligt ändrar incitamenten för privata investerare. Därför förefaller det i princip inte finnas något behov av utträdesincitament eller förhandsåtgärder till skydd för konkurrensen.

2.2. Tillfällig rekapitalisering av banker som är sunda i grunden för att främja finansiell stabilitet och utlåningen till realekonomin

- (22) Vid bedömningen av hur banker inom denna kategori ska behandlas kommer övervakningsmyndigheten att fästa stor vikt vid distinktionen mellan banker som är sunda i grunden och andra banker (se punkterna 12–15).

⁽⁷⁾ Se punkt 39 i bankriktlinjerna.

⁽⁸⁾ När det i detta dokument hänvisas till utträdesincitament eller incitament att köpa ut staten ska det förstås så att syftet är att ersätta statligt kapital med privat kapital i den utsträckning det är nödvändigt och ändamålsenligt med tanke på en återgång till normala marknadsförhållanden.

⁽⁹⁾ Se t.ex. kommissionens beslut av den 27 oktober 2008 i ärende N512/08, *Stödåtgärder till förmån för finansinstitut i Tyskland*, punkt 54.

- (23) Vid fastställandet av ersättningen måste följande faktorer beaktas:
- a) Den mottagande bankens aktuella riskprofil ⁽¹⁰⁾.
  - b) Det valda instrumentets egenskaper, inklusive dess förtursrätt, risk och samtliga betalningsvillkor ⁽¹¹⁾.
  - c) Inbyggda incitament till utträde (t.ex. klausuler om gradvis höjning av ersättningen eller klausuler om återbetalning).
  - d) Lämpligt referensvärde för riskfri räntesats.
- (24) Ersättningen för statliga rekapitaliseringar kan inte vara lika hög som rådande marknadsnivåer (cirka 15 %) ⁽¹²⁾ eftersom dessa inte nödvändigtvis avspeglar vad som kan betraktas som normala marknadsvillkor ⁽¹³⁾. Övervakningsmyndigheten är därför beredd att acceptera att banker som är sunda i grunden rekapitaliseras under aktuella marknadsräntor för att underlätta för bankerna att använda sig av sådana instrument och därmed främja ett återställande av den finansiella stabiliteten och säkra utlåningen till real ekonomin.
- (25) Samtidigt bör statens förväntade totala ersättning för rekapitaliseringen inte ligga alltför långt från marknadsnivåerna, eftersom i) den undervärdering av risk som förekom före krisen bör undvikas, ii) ersättningen måste avspegla osäkerheten om när en ny prisjämvikt kan uppnås och på vilken nivå den kommer att ligga, iii) ersättningen måste ge incitament till ett utträde ur stödordningen och iv) risken för konkurrensnedvridningar mellan EES-stater och mellan de banker som i dagens läge anskaffar kapital på marknaden utan statligt stöd måste minimeras. Att ersättningsnivån inte ligger alltför långt från de aktuella marknadsnivåerna är viktigt för att man ska kunna undvika att tränga ut privata kapitalplaceringar och för att underlätta en återgång till normala marknadsförhållanden.

Ingångsersättning för rekapitaliseringar

- (26) I rekapitaliseringsmeddelandet ⁽¹⁴⁾ beskriver kommissionen metoderna för att avgöra ingångsersättningen för rekapitaliseringar. Övervakningsmyndigheten kommer att tillämpa dessa metoder på liknande sätt, med beaktande av att Eftastaterna står utanför eurosystemet. Kommissionen anser att en lämplig metod för fastställande av ersättningen för rekapitaliseringar ges i Eurosystem-rekommendationerna av den 20 november 2008. De ersättningar man kommer fram till med denna metod utgör ur Eurosystemets synvinkel en lämplig grund (ingångsnivå) för den nominella ersättningsnivån för rekapitalisering av banker som är sunda i grunden. Denna ersättning kan justeras uppåt om det är nödvändigt för att främja återbetalningen av statligt kapital ⁽¹⁵⁾. Kommissionen anser att sådana anpassningar också tjänar syftet att skydda konkurrensen från snedvridningar.
- (27) I enlighet med Eurosystemets rekommendationer anses det att statens krav på ersättning för rekapitaliseringsinstrument som riktas till banker som är sunda i grunden – preferensaktier och andra hybridinstrument – kan fastställas på grundval av en "ersättningskorridor", där i) ersättningskravet för efterställd skuld utgör den nedre gränsen och ii) ersättningskravet för stamaktier utgör den övre gränsen. Denna metod innebär en beräkning av en priskorridor på grundval av olika faktorer, som också bör avspegla särförhållandena hos enskilda finansinstitut (eller flera liknande finansinstitut) och i olika Eftastater. Kommissionen har fastställt att man med denna metod genom att använda genomsnittsvärden (medel- eller medianvärden) för de relevanta parametrarna (avkastning på statsobligationer, CDS-spreadar, aktieriskpremier) kan beräkna en korridor med ett genomsnittligt avkastningskrav på 7 % på preferensaktier med liknande egenskaper som efterställd skuld och ett genomsnittligt avkastningskrav på 9,3 % på stamaktier i banker i euroområdet. Denna genomsnittliga priskorridor är i sig ett vägledande intervall.

⁽¹⁰⁾ Se mer om detta i bilaga 1.

⁽¹¹⁾ Det finns till exempel ett antal parametrar som ökar eller minskar preferensaktiernas värde beroende på deras egenskaper, t.ex. möjligheten att omvandla dem till stamaktier eller andra instrument, kumulativ eller icke kumulativ utdelning, fast eller varierande utdelningsprocent, förtursrätt gentemot stamaktier i händelse av likvidation, rätt till en del av vinsten utöver den utdelning som betalas för stamaktier, säljoption, återbetalningsklausuler, rösträttigheter. Övervakningsmyndigheten kommer att använda den allmänna klassificeringen av kapitalinstrument inom de olika kategorierna som riktmärke (t.ex. kärnkaptial/icke kärnkaptial, klass 1/klass 2).

⁽¹²⁾ Se kommissionens meddelande om rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen, fotnot 10.

⁽¹³⁾ De aktuella ersättningsnivåerna kan också avspegla den i dagens läge relativt stora efterfrågan på klass 1-kapital, då bankerna nu söker sig bort från den tidigare affärsmodellen som numera uppfattas som underkapitaliserad samtidigt som utbudet är relativt litet och svängningarna stora på marknaden.

⁽¹⁴⁾ Se fotnot 2, punkt 26 ff.

⁽¹⁵⁾ Se punkterna 5–7 i ECB-rådets rekommendationer av den 20 november 2008 om prissättningen av rekapitaliseringar.

- (28) För banker som är sunda i grunden kommer övervakningsmyndigheten att godta en minimiersättning beräknad enligt ovannämnda metod. Denna ersättning anpassas till de enskilda bankerna på grundval av följande parametrar:
- a) Typ av kapital som valts ⁽¹⁶⁾: ju mindre efterställt kapitalet är desto mindre är den erforderliga ersättningen i priskorridoren.
  - b) Lämplig riskfri referensräntesats.
  - c) Den individuella riskprofilen på nationell nivå för de finansinstitut som omfattas av ordningen (gäller både nödlidande och finansiellt sunda banker).
- (29) Eftastaterna kan välja en beräkningsformel som också innehåller klausuler om gradvis höjning eller klausuler om återbetalning. Sådana klausuler bör väljas på ett lämpligt sätt så att de främjar ett tidigt slut på det statliga kapitalstödet till banker utan att kapitalkostnaderna ökar alltför mycket för den skull.
- (30) Övervakningsmyndigheten kommer också att godta alternativa beräkningsmetoder under förutsättning att de leder till högre ersättningar än ovannämnda metod kan ge.

Incitament att återbetala statliga kapitaltillskott

- (31) Rekapitaliseringsåtgärder måste omfatta lämpliga incitament att återbetala statliga kapitaltillskott när marknaden tillåter det ⁽¹⁷⁾. Det enklaste sättet för Eftastaterna att motivera bankerna att försöka uppbringa alternativt kapital är att kräva en tillräckligt hög ersättning för det statliga kapitaltillskottet. Övervakningsmyndigheten finner det därför nyttigt att den fastställda ingångsersättningen höjs med ett påslag för att uppmuntra till utträde ⁽¹⁸⁾. En struktur där ersättningen ökar med tiden samt klausuler om en gradvis höjning av ersättningen förstärker incitamentet till utträde.
- (32) Om en Eftastat föredrar att inte höja den nominella ersättningsgraden kan den överväga att höja den samlade ersättningen genom köpoptioner eller andra återbetalningsklausuler, eller mekanismer som uppmuntrar till att uppbringa privat kapital, till exempel genom att koppla utbetalningen av utdelning till en obligatorisk ersättning till staten som höjs med tiden.
- (33) Medlemsstaterna kan också överväga att begränsa utbetalningen av utdelning för att garantera att det statliga ingripandet är av tillfällig karaktär. En restriktiv utdelningspolicy är förenlig med målet att säkerställa utlåningen till realekonomin och stärka kapitalbasen för de mottagande bankerna. Samtidigt kommer det att vara viktigt att tillåta utbetalning av utdelning om det kan motivera privata investerare att skjuta till nytt kapital till banker som är sunda i grunden ⁽¹⁹⁾.
- (34) Övervakningsmyndigheten kommer att bedöma föreslagna utträdesmekanismer från fall till fall. I allmänhet gäller att ju större rekapitaliseringen är och ju högre riskprofil den mottagande banken har, desto nödvändigare blir det att fastställa en tydlig utträdesmekanism. Kombinationen av ersättningens typ och nivå och en restriktiv utdelningspolicy, om och i den utsträckning en sådan behövs, ska tillsammans utgöra ett tillräckligt incitament för de mottagande bankerna att utträda. Övervakningsmyndigheten anser särskilt att restriktioner som avser utbetalningen av utdelning inte behövs om ersättningsnivån korrekt motsvarar bankens riskprofil, om klausuler om gradvis höjning av ersättningen eller motsvarande bestämmelser ger tillräckliga utträdesincitament och om rekapitaliseringen är av begränsad storlek.

Förhindra otillbörlig snedvridning av konkurrensen

- (35) I punkt 35 i bankriktlinjerna framhålls behovet av skyddsåtgärder mot missbruk och konkurrensnedvridningar som eventuellt kan förekomma i samband med rekapitaliseringsordningar. Enligt punkt 38 i bankriktlinjerna måste kapitaltillskott begränsas till vad som är absolut nödvändigt och får inte göra det möjligt för mottagaren att bedriva en expansiv affärsstrategi som är oförenlig med det bakomliggande syftet med rekapitaliseringen ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁶⁾ T.ex. stamaktier, klass 1-kapital som inte är kärnkapital, klass 2-kapital.

⁽¹⁷⁾ Med hänsyn tagen till typen av rekapitaliseringsinstrument och tillsynsmyndigheternas klassificering av detta.

⁽¹⁸⁾ Detta är desto viktigare eftersom beräkningen enligt den metod som presenteras ovan kan påverkas av att risker undervärderades före krisen.

⁽¹⁹⁾ Med hänsyn till detta skulle begränsningar av utbetalningen av utdelning t.ex. kunna tidsbegränsas eller endast gälla en viss procentandel av den genererade vinsten eller kopplas till tillförseln av nytt kapital (t.ex. genom att utbetala utdelning i form av nya aktier). Om statens andel återbetalas i flera steg kan man också tänka sig att gradvis minska begränsningen av utbetalningen av utdelning i takt med återbetalningen.

⁽²⁰⁾ Eftersom målet är att säkra utlåningen till realekonomin är det inte nödvändigt med restriktioner som avser balansomslutningens storlek när det är fråga om rekapitaliseringsordningar för banker som är sunda i grunden. Detta bör i princip också gälla garantiordningar om det finns en allvarig risk för förskjutning av kapitalflöden mellan EES-medlemsstater.

- (36) Som allmän princip gäller att ju större ersättning, desto mindre behov av skyddsåtgärder, eftersom själva ersättningsnivån begränsar konkurrensnedvridningar. Banker som rekapitaliseras av staten bör också undvika att göra reklam för detta i affärssyfte.
- (37) Skyddsåtgärder kan bli nödvändiga för att hindra att en expansiv affärsstrategi finansieras med statligt stöd. I princip kan företagskoncentrationer och företagsförvärv på ett värdefullt sätt bidra till konsolideringen av banksektorn, och till att nå målet att stabilisera finansmarknaderna och säkra ett jämnt kreditflöde till realekonomin. För att inte gynna de institut som får offentligt stöd på bekostnad av konkurrenter som inte får sådant stöd bör företagskoncentrationer och företagsförvärv generellt genomföras på grundval av ett konkurrensutsatt anbudsförfarande.
- (38) Beteenderegleras omfattning kommer att baseras på en proportionalitetsbedömning, med hänsyn tagen till alla relevanta omständigheter, särskilt den mottagande bankens riskprofil. Medan behovet av beteenderegler är mycket litet för banker med mycket låg riskprofil är behovet större ju högre riskprofilen är. Proportionalitetsbedömningen påverkas vidare av det statliga kapitaltillskottets relativa storlek och den kapitalbas som uppnås.
- (39) När Eftastater använder rekapitalisering i syfte att finansiera realekonomin måste de se till att stödet verkligen bidrar till detta syfte. Med detta för ögonen bör de i enlighet med sin nationella lagstiftning införa effektiva och genomförbara skyddsåtgärder som garanterar att det tillskjutna kapitalet används till att upprätthålla utlåningen till realekonomin.

Översyn

- (40) Såsom anges i bankriktlinjerna ⁽²¹⁾ bör rekapitaliseringar dessutom ses över regelbundet. Sex månader efter införandet av åtgärderna ska Eftastaterna lämna en rapport till övervakningsmyndigheten om hur de genomförts. Rapporten ska innehålla fullständig information om följande:
- Vilka banker som har rekapitaliserats, bland annat med hänsyn tagen till de faktorer som anges i punkterna 12–15 och i bilaga 1, samt en bedömning av bankens affärsmodell med syftet att bedöma bankens riskprofil och bärkraft.
  - Vilka belopp dessa banker har mottagit och på vilka villkor rekapitaliseringen har gjorts.
  - Hur det tillskjutna kapitlet har använts, bland annat vad avser de mottagande bankernas i) utlåning till realekonomin, ii) externa tillväxt och iii) utdelningspolicy.
  - Hur Eftastaterna har fullgjort sina åtaganden när det gäller utträdesincitament och andra villkor och skyddsåtgärder.
  - Vägen bort från beroendet av statligt kapital ⁽²²⁾.
- (41) I samband med översynen kommer övervakningsmyndigheten bland annat att bedöma behovet av fortsatta skyddsåtgärder. Beroende på hur marknadsförhållandena utvecklas kan den också begära en översyn av de skyddsåtgärder som kompletterar åtgärderna för att garantera att stödet är begränsat till den storlek och varaktighet som är nödvändig för att övervinna den aktuella krisen.
- (42) Övervakningsmyndigheten påminner om att om en bank som ursprungligen ansågs vara sund i grunden råkar i svårigheter efter rekapitaliseringen ska en omstruktureringsplan för den banken läggas fram.

2.3 Rekapitalisering för undsättning av andra banker

- (43) Strängare krav bör ställas på rekapitalisering av banker som inte är sunda i grunden.

⁽²¹⁾ Se punkterna 34–42 i bankriktlinjerna. I enlighet med bankriktlinjerna behöver enskilda rekapitaliseringsåtgärder som vidtas i överensstämmelse med en rekapitaliseringsordning som godkänts av övervakningsmyndigheten inte anmälas och den kommer att bedömas av övervakningsmyndigheten i samband med översynen och presentationen av en lönsamhetsplan.

⁽²²⁾ Med hänsyn tagen till rekapitaliseringsinstrumentets art.

- (44) Som anges ovan bör ersättningen i princip avspegla mottagarens riskprofil och vara större än för banker som är sunda i grunden⁽²³⁾. Detta påverkar inte tillsynsmyndigheternas möjligheter att vid behov vidta skyndsamma åtgärder i samband med omstruktureringar. Om ersättningen inte fastställs på en nivå som motsvarar bankens riskprofil måste den under alla omständigheter ligga nära det som krävs för en motsvarande bank under normala marknadsförhållanden. Oavsett behovet av att säkerställa finansiell stabilitet kan tillskjutandet av statligt kapital till dessa banker godtas endast på villkor att banken antingen avvecklas eller blir föremål för en grundlig och långtgående omstrukturering, som vid behov även omfattar att ledningen byts ut och att ägarkontroll införs. För sådana banker måste det därför antingen läggas fram en genomgripande omstruktureringsplan eller en likvidationsplan inom sex månader efter rekapitaliseringen. Såsom anges i bankriktlinjerna kommer en sådan plan att bedömas på grundval av principerna för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, och den ska också omfatta kompenserande åtgärder.
- (45) Till dess att statens tillskott har återbetalats bör beteenderegler för nödlidande banker i undsättnings- och omstrukturingsfasen i princip omfatta en restriktiv utdelningspolicy (inklusive förbud mot utbetalning av utdelning åtminstone under omstrukturingsperioden), begränsning av ledningens arvoden eller utdelningen av bonusar, en skyldighet att återupprätta och upprätthålla en högre kapitaltäckningsgrad som är förenlig med målet att återställa den finansiella stabiliteten samt en tidsplan för återbetalning av det statliga kapitalet.

2.4 Avslutande anmärkningar

- (46) Slutligen kommer övervakningsmyndigheten att beakta möjligheten att rekapitaliseringstransaktioner står öppna för alla eller en stor del av bankerna i en viss Eftastat, också på mindre differentierad grund, med syftet att uppnå en lämplig total ersättning över tiden. Vissa Eftastater föredrar kanske t.ex. av praktiska administrativa skäl att använda mindre raffinerade metoder. Utan att det påverkar Eftastaternas möjligheter att fastställa ersättningen på grundval av ovan nämnda metod kommer övervakningsmyndigheten också att godta metoder som för alla banker som deltar i en viss ordning leder till en förväntad årlig total ersättning som är tillräckligt hög för att tillgodose bankernas mångfald och behovet av ett utträdesincitament. Denna nivå bör i normala fall ligga högre än den övre gräns som i punkt 27 anges för klass 1-kapitalinstrument⁽²⁴⁾. Detta kan omfatta en lägre ingångsersättning och en lämplig gradvis höjning samt andra differentierande faktorer och skyddsåtgärder som beskrivs ovan⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ Se punkt 28 om den utvidgade korridoren med högre ersättningsgrader för nödlidande banker.

⁽²⁴⁾ Kommissionen har hittills godkänt rekapitaliseringsåtgärder med en sammanlagd förväntad årlig avkastning på minst 10 % för klass 1-instrument för alla banker som deltar i en ordning. För EES-stater med riskfria avkastningsgrader som avviker betydligt från genomsnittet i euroområdet kan det bli nödvändigt att anpassa denna nivå. Anpassningar kan också behöva göras på grund av de riskfria avkastningsgradernas utveckling.

⁽²⁵⁾ Som exempel på en kombination av ett lågt ingångspris och sådana differentierande faktorer, se kommissionens beslut av den 12 november 2008 i ärende N 528/08, nederländska statens stöd till ING Groep NV, där ersättning för ett särskilt kapitalinstrument som klassificeras som klass 1-kapital som utgör kärnkäpital utgjordes av en kombination av en fast räntekupong (8,5 %) med oproportionerligt höga och stigande kupongbetalningar samt ett eventuellt tillägg, som resulterar i en förväntad årlig ersättning på mer än 10 %.

BILAGA 1

Ersättning för eget kapital

Eget kapital (stamaktier) är den bäst kända formen av klass 1-kapital som utgör kärnkapital. Avkastningen på stamaktier består av osäker framtida utbetalning av utdelning och stigande kurs (kapitalvinst/kapitalförlust), som båda i sista hand beror på förväntningar om framtida kassaflöde/vinster. I den aktuella situationen är det ännu svårare än under normala förhållanden att förutspå framtida kassaflöden. Den mest beaktansvärda faktorn är därför det börsnoterade marknadspriset på stamaktier. För icke-börsnoterade banker (för vilka det följaktligen inte finns något börsnoterat marknadspris) bör Eftastaterna använda en lämplig marknadsbaserad metod, till exempel med full värdering.

När staten stödjer emitteringen av stamaktier tar den i egenskap av emissionsgarant över alla aktier som inte tecknas av befintliga eller nya investerare till lägsta möjliga pris i förhållande till den aktiekurs som noterades omedelbart före tillkännagivandet av ett öppet bud. Den emitterande banken ska också betala ett adekvat arvode för emissionsgarantin ⁽¹⁾. Övervakningsmyndigheten kommer att ta hänsyn till hur tidigare mottaget statligt stöd eventuellt påverkar den mottagande bankens aktiekurs.

Indikatorer för bedömning av en banks riskprofil

När övervakningsmyndigheten i samband med granskningen av en rekapitaliseringsåtgärd på grundval av reglerna om statligt stöd gör en bedömning av en banks riskprofil beaktar den särskilt följande indikatorer om bankens ställning:

- Kapitaltäckning: övervakningsmyndigheten kommer att bedöma det som positivt att bankens solvens och framtida kapitaltäckning har granskats av den nationella tillsynsmyndigheten. Vid en sådan granskning undersöks det om banken är utsatt för olika risker (t.ex. kreditrisk, likviditetsrisk, marknadsrisk, ränte- och växelkursrisker), kvaliteten på tillgångsportföljen (på den nationella marknaden och jämfört med gällande internationella standarder), huruvida bankens affärsmodell är bärkraftig på lång sikt osv.
- Rekapitaliserings storlek: övervakningsmyndigheten kommer att betrakta det som positivt om en rekapitalisering är av begränsat omfång, t.ex. om den utgör högst 2 % av bankens riskvägda tillgångar.
- Aktuella CDS-spreadar: övervakningsmyndigheten kommer att betrakta en spread som inte är högre än genomsnittet som en indikator på en lägre riskprofil.
- Bankens aktuella kreditbetyg och framtidsutsikterna: övervakningsmyndigheten kommer att betrakta ett kreditbetyg på A eller högre samt utsikter till en stabil eller positiv utveckling som en indikator på en lägre riskprofil.

Vid bedömningen av dessa indikatorer måste hänsyn tas till situationen för de banker som befinner sig i svårigheter på grund av de rådande exceptionella förhållandena, men som före krisen hade betraktats som sunda i grunden, vilket framgår t.ex. av hur marknadsindikatorer såsom CDS-spreadar och aktiekurser har utvecklats.

Tabell 1

Kapitaltyper

Skuld	Klass 2
	Räntebärande instrument med fast löptid
Högre avkastning krävs ↓ Större kapacitet att absorbera förluster	Efterställda räntebärande instrument utan fast löptid
	Kumulativa preferensaktier eller andra liknande instrument
	Klass 1
Eget kapital	Icke-kumulativa preferensaktier eller andra liknande instrument
	Annat hybridkapital av hög kvalitet
	Reserver/outdelad vinst
	Stamaktier

⁽¹⁾ Se till exempel kommissionens beslut av den 13 oktober 2008 i ärende N 507/08, *finansellt stöd till banksektorn i Storbritannien*, punkt 11, kommissionens beslut av den 27 oktober 2008 i ärende N 512/08, *stödatgärder till förmån för finansinstitut i Tyskland*, punkt 12.

BILAGA III

Tillfällig ram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen

1. FINANSKRISEN, DESS EFFEKT PÅ REALEKONOMIN OCH BEHOVET AV TILLFÄLLIGA ÅTGÄRDER
  - 1.1 *Finanskrisen och dess effekt på realekonomin*
    - (1) Europeiska kommissionen (nedan kallad *kommissionen*) antog den 26 november 2008 meddelandet "En ekonomisk återhämtningsplan för Europa" (nedan kallad *återhämtningsplanen*) för att hjälpa Europa ut ur den aktuella finansiella krisen ⁽¹⁾. Återhämtningsplanen grundar sig på två viktiga delar som förstärker varandra. För det första, kortfristiga åtgärder för att stimulera efterfrågan, rädda arbetstillfällena och hjälpa till att återställa förtroendet och, för det andra, "smarta investeringar" som ska ge högre tillväxt och skapa varaktigt välstånd på längre sikt. Återhämtningsplanen kommer att förstärka och påskynda de reformer som redan har börjat att genomföras inom ramen för Lissabonstrategin.
    - (2) I detta sammanhang är det en utmaning att undvika offentliga ingripanden som skulle motverka målet att minska stödet men rikta det bättre. Under vissa förhållanden behövs det dock nytt tillfälligt statligt stöd.
    - (3) Eftas övervakningsmyndighet (nedan kallad *övervakningsmyndigheten*) anser att nya instrument måste införas för att reglerna om statligt stöd ska kunna tillämpas på ett sätt som ger största möjliga flexibilitet för att lösa krisen samtidigt som likvärdiga konkurrensvillkor upprätthålls och en onödig snedvridning av konkurrensen undviks. Dessa riktlinjer beskriver närmare ett antal kompletterande tillfälliga möjligheter för Eftastaterna att bevilja statligt stöd.
    - (4) För det första har finanskrisen drabbat banksektorn i EES hårt, och Island i större omfattning än någonsin tidigare. Europeiska rådet har betonat att beslut om offentliga ingripanden visserligen måste fattas av de enskilda medlemsstaterna, men det ska ske samfällt och grundat på gemensamma EU-principer ⁽²⁾. Kommissionen reagerade omedelbart med olika åtgärder, däribland antagandet av meddelandet om tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen ⁽³⁾ och ett antal beslut om att godkänna undsättningsstöd till finansinstitut. Övervakningsmyndigheten har antagit motsvarande åtgärder ⁽⁴⁾.
    - (5) Tillräcklig och överkomlig tillgång till finansiering är en förutsättning för investeringar, tillväxt och skapande av sysselsättning inom den privata sektorn. Eftastaterna måste använda den hävstångseffekt de har skapat genom att ge betydande finansiellt stöd till banksektorn för att säkerställa att stödet inte enbart förbättrar bankernas finansiella situation utan även är till nytta för ekonomin som helhet. Stödet till finanssektorn bör därför vara välriktat för att garantera att bankerna återupptar sin normala utlåningsverksamhet. Övervakningsmyndigheten kommer att ta hänsyn till detta när de granskar statligt stöd till banker.
    - (6) Samtidigt som situationen på finansmarknaderna förefaller att förbättras känner realekonomin nu av den fulla effekten av finanskrisen. En mycket kraftig nedgång påverkar ekonomin som helhet, vilket slår mot hushållen, företagen och sysselsättningen. Framför allt kommer bankerna att börja minska på lånen och bli mer riskaverta än under tidigare år till följd av krisen på finansmarknaderna, vilket leder till kreditåstramning. Denna finanskris kan framkalla åstramning av kreditgivning, minskad efterfrågan och recession.
    - (7) Sådana svårigheter kan påverka inte bara företag som har dålig betalningsförmåga eftersom de saknar buffertar utan också sunda företag som plötsligt befinner sig i en situation där de inte får tillräckligt med krediter eller inga krediter över huvud taget. Detta gäller särskilt små och medelstora företag, som i alla händelser har större svårigheter att få tillgång till finansiering än större företag. Denna situation kan få allvarliga konsekvenser inte bara vad gäller många sunda företags ekonomiska situation och deras anställda på kort- och medellång sikt utan också mer långvariga negativa konsekvenser, eftersom alla EEA-investeringar i framtiden, särskilt investeringar för att uppnå hållbar tillväxt och andra mål i Lissabonstrategin, kan bli försenade eller till och med överges.

⁽¹⁾ Meddelande från kommissionen till Europeiska rådet, KOM(2008) 800.

⁽²⁾ Ecofinrådets slutsatser av den 7 oktober 2008.

⁽³⁾ EUT C 270, 25.10.2008, s. 8.

⁽⁴⁾ Se kapitlen i riktlinjerna om tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen och om rekapitalisering av finansinstitut under den rådande finanskrisen: begränsning av stödet till minsta möjliga och garantier mot otillbörlig snedvridning av konkurrensen, som antogs den 29 januari 2009.

1.2 Behovet av nära samordning på EES-nivå av nationella stödåtgärder

- (8) I det rådande ekonomiska läget kan Eftastaterna frestas att agera på egen hand och i synnerhet inleda en "stödskapplöpning" för att stödja sina egna företag. Tidigare erfarenheter visar att individuella åtgärder av det slaget inte är vara effektiva och att de kan skada den inre marknaden allvarligt. När stöd beviljas är det med hänsyn tagen till det aktuella ekonomiska läget absolut nödvändigt att garantera lika konkurrensvillkor för företagen i EES och att undvika att Eftastaterna börjar tävla med varandra om att ge stöd på ett sätt som är ohållbart och till skada för hela EES. Konkurrenspolitiken finns till för att garantera detta.

1.3 Behovet av tillfälliga statliga stödåtgärder

- (9) De tillfälliga kompletterande åtgärder som dessa riktlinjer omfattar har två syften: Det första syftet är att mot bakgrund av de exceptionella och övergående finansieringsproblem som bankkrisen är förknippad med frisläppa utlåningen till företag och därmed garantera kontinuiteten i deras tillgång till finansiering. I detta hänseende är små och medelstora företag särskilt viktiga för hela EES-ekonomin, och om deras finansiella situation förbättras får det också positiva effekter för stora företag. Därmed främjar det generellt ekonomisk tillväxt och modernisering på längre sikt.
- (10) Det andra syftet är att uppmuntra företag att fortsätta investera i framtiden, särskilt i en ekonomi med hållbar tillväxt. Det skulle verkligen kunna få dramatiska konsekvenser om de betydande framsteg som gjorts på miljöområdet skulle stanna upp eller rentav vridas tillbaka som följd av den aktuella krisen. Därför är det nödvändigt att ge tillfälligt stöd till företag för investeringar i miljöprojekt (som bland annat skulle kunna ge industrin i EES ett tekniskt försprång) och därigenom kombinera brådskande och nödvändigt ekonomiskt stöd med fördelar för EES på lång sikt.
- (11) I dessa riktlinjer erinras för det för första om den mångfald av möjligheter till offentligt stöd som redan står till Eftastaternas förfogande enligt befintliga regler om statligt stöd innan det föreslås kompletterande statliga stödåtgärder som Eftastater kan vidta tillfälligt för att lindra de svårigheter som vissa företag har i dagsläget när det gäller tillgången till finansiering och för att främja investeringar som görs i miljösyfte.

- (12) Övervakningsmyndigheten anser att de föreslagna stödinstrumenten är mest lämpade för att uppnå dessa mål.

2. ALLMÄNNA EKONOMISK-POLITISKA ÅTGÄRDER

- (13) Återhämtningsplanen antogs som en åtgärd mot den aktuella ekonomiska situationen. Med beaktande av krisens omfattning behöver gemenskapen en samordnad strategi som är tillräckligt djärv och vittgående för att återställa konsumenternas och företagets förtroende. Samma gäller för återhämtning i Eftastaterna.

- (14) De strategiska målen för återhämtningsplanen är följande:

- Snabbt stimulera efterfrågan och öka konsumenternas förtroende.
- Minska de mänskliga kostnaderna för den ekonomiska nedgången och dess följder för de mest utsatta grupperna. Många arbetstagare och deras familjer har drabbats eller kommer att drabbas av krisen. Åtgärder kan vidtas för att hejda förlusten av arbetstillfällen och därefter hjälpa människor att snabbt komma in på arbetsmarknaden på nytt i stället för att konfronteras med långtidsarbetslöshet.
- Hjälpa Europa att förbereda sig för att kunna dra nytta av situationen när tillväxten tar fart igen så att den europeiska ekonomin är anpassad till konkurrenskraftens och hållbarhetens krav och framtidens behov i enlighet med Lissabonstrategin. Det gäller att stödja innovationen, bygga upp en kunskapsekonomi och påskynda övergången till ett resurseffektivt lågutsläppssamhälle.

- (15) För att nå dessa mål förfogar Eftastaterna redan över ett antal instrument som inte anses utgöra statligt stöd. Vissa företag kan till exempel ha ännu större akuta svårigheter att få finansiering än andra, vilket försenar eller rentav äventyrar den finansiering som är nödvändig för deras tillväxt och för att genomföra planerade instrument. I detta syfte skulle Eftastaterna kunna vidta allmänpolitiska åtgärder som är tillämpliga på alla företag inom deras territorier och som följaktligen faller utanför reglerna om statligt stöd. Syftet skulle vara att tillfälligt lindra finansieringsproblem på kort- och medellång sikt. Man skulle t.ex. kunna förlänga betalningsfristerna för sociala avgifter och liknande avgifter, till och med när det gäller skatter, eller införa åtgärder till stöd för anställda. Om sådana åtgärder står öppna för alla företag utgör de i princip inte statligt stöd.

- (16) Eftastaterna kan också ge ekonomiskt stöd direkt till konsumenterna, exempelvis för att kassera gamla produkter eller köpa miljövänliga produkter. Om sådant statligt stöd beviljas utan diskriminering på grundval av produktens ursprung utgör det inte något statligt stöd.
- (17) Dessutom kan allmänna gemenskapsprogram, t.ex. ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation (2007–2013), inrättat genom Europaparlamentets och rådets beslut nr 1639/2006/EG av den 24 oktober 2006 ⁽⁵⁾ och Europeiska gemenskapens sjunde ramprogram för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (2007–2013), inrättat genom Europaparlamentets och rådets beslut nr 1982/2006/EG av den 18 december 2006 ⁽⁶⁾ användas på effektivaste sätt för att stödja små och medelstora företag, men också stora företag.

3. STATLIGT STÖD MÖJLIGT INOM RAMEN FÖR BEFINTLIGA INSTRUMENT

- (18) Under de senaste åren har övervakningsmyndigheten moderniserat reglerna om statligt stöd avsevärt för att uppmuntra Eftastaterna att bättre rikta det offentliga stödet till hållbara investeringar och därmed bidra till Lissabonstrategin. I detta sammanhang har man lagt särskild tonvikt på små och medelstora företag, kombinerat med fler möjligheter att bevilja statligt stöd. Dessutom har reglerna om statligt stöd förenklats och stramats upp betydligt genom den nyligen antagna allmänna gruppundantagsförordningen ⁽⁷⁾ som nu erbjuder Eftastaterna ett brett spektrum av stödåtgärder med minsta möjliga administrativa bördor. I den aktuella ekonomiska situationen är följande befintliga statliga stödinstrument särskilt viktiga.
- (19) Enligt förordningen om stöd av mindre betydelse ⁽⁸⁾, såsom anpassad till EES-avtalet, utgör stödåtgärder på högst 200 000 euro per företag under en treårsperiod inte statligt stöd i den mening som avses i fördraget. Enligt samma förordning överskrider garantier på högst 1,5 miljoner euro inte tröskelvärdet för stöd av mindre betydelse och utgör således inte något stöd. Därför kan Eftastaterna bevilja sådana garantier utan att beräkna den motsvarande stödekivalenten och utan administrativ börda.
- (20) Den ovan nämnda allmänna gruppundantagsförordningen utgör en viktig del av reglerna om statligt stöd genom att den förenklar stödförfarandet för vissa viktiga stödåtgärder och främjar en omdirigering av statligt stöd till mål som prioriteras av EES. Alla tidigare gruppundantag jämte nya områden (innovation, miljö, forskning och utveckling för stora företag samt riskkapitalåtgärder för små och medelstora företag) har samlats i ett enda instrument. I alla de fall som omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen får Eftastaterna ge stöd utan att förhandsanmäla det till övervakningsmyndigheten. Därför är det helt och hållet Eftastaterna som avgör hur snabb processen är. Den allmänna gruppundantagsförordningen är särskilt viktig för små och medelstora företag eftersom den innehåller särskilda regler om investerings- och sysselsättningsstöd enbart för små och medelstora företag. Dessutom står samtliga 26 åtgärder som omfattas av gruppundantagsförordningen öppna för små och medelstora företag, vilket ger Eftastaterna möjlighet att följa små och medelstora företag under de olika stadierna i deras utveckling och att stödja dem i allt från tillgång till finansiering till forskning och utveckling, innovation, utbildning, sysselsättning, miljöåtgärder osv.
- (21) Enligt de nya riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd ⁽⁹⁾ får Eftastaterna bevilja statligt stöd bland annat för följande ändamål:
- Små företag som förbättrar sina miljöprestanda utöver gemenskapsnormerna eller i avsaknad av gemenskapsnormer får ges stöd på högst 70 % av de extra investeringskostnaderna (80 % om det är fråga om miljöinnovation) och upp till 100 % av de extra investeringskostnaderna om stödet ges genom ett verkligen konkurrensutsatt anbudsförfarande (detta gäller även stora företag). Stöd för tidig anpassning till framtida gemenskapsnormer och stöd till miljöstudier är också tillåtet.
  - På området förnybara energikällor och kraftvärme får Eftastaterna bevilja driftstöd för att täcka alla extra produktionskostnader.
  - För att nå miljömålen för energisparande och minskning av mängden växthusgaser får Eftastaterna bevilja stöd som ger företagen möjlighet att uppnå energibesparingar och stöd till förnybara energikällor och kraftvärme för högst 80 % av de extra investeringskostnaderna för små företag och högst 100 % av de extra investeringskostnaderna om stödet beviljas genom ett verkligen konkurrensutsatt anbudsförfarande.

⁽⁵⁾ EUT L 310, 9.11.2006, s. 15.

⁽⁶⁾ EUT L 412, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning) (EUT L 214, 9.8.2008, s.3) införlivad i punkt 1j i bilaga XV till EES-avtalet genom beslut nr 120/2008 av den 7 november 2008 (EUT L 339, 18.12.2008, s. 111, och EES-supplementet nr 79, 18.12.2008), som trädde ikraft den 8 november 2008.

⁽⁸⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse (EGT L 379, 28.12.2006, s. 5), införlivad i punkt 1ea i bilaga XV till EES-avtalet genom beslut nr 29/2007 (EGT L 209, 9.8.2007, s. 52, och EES-supplementet nr 38, 9.8.2007, s. 34), som trädde ikraft den 28 april 2007.

⁽⁹⁾ En uppdaterad version av riktlinjerna för statligt stöd finns på övervakningsmyndighetens webbplats: http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/state_aid_guidelines

- (22) Den 7 februari 2007 antog övervakningsmyndigheten nya riktlinjer för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation. Dessa riktlinjer innehåller nya bestämmelser om innovation som är särskilt inriktade på små och medelstora företag och som också motsvarar en bättre målinriktning av stödet mot skapande av sysselsättning och tillväxt enligt de linjer som drogs upp i Lissabonstrategin. Eftastaterna får bevilja statligt stöd bland annat för följande ändamål:
- Stöd till FoU-projekt, särskilt stöd till grundforskning, på upp till 100 % av de stödberättigande kostnaderna och stöd för industriell forskning på högst 80 % av de stödberättigande kostnaderna för små företag.
  - Stöd till nystartade innovativa företag på högst en miljon euro (mer i stödområden), stöd till innovationskluster, stöd för innovationsrådgivningstjänster och stöd för innovationsstödjande tjänster.
  - Stöd för att hyra in högkvalificerad personal, stöd för tekniska genomförbarhetsstudier, stöd till process- och organisationsinnovation inom tjänstesektorn och stöd till små och medelstora företag för kostnader för immateriella rättigheter.
- (23) Utbildning är en annan viktig faktor för konkurrenskraften. Det är av yttersta vikt att fortsätta investera i utbildning, även i tider av ökande arbetslöshet, för att utveckla nya färdigheter. Enligt den nya allmänna gruppundantagsförordningen får Eftastaterna bevilja företag både allmänt och specifikt utbildningsstöd på sammanlagt högst 80 % av de stödberättigande kostnaderna.
- (24) Under 2008 antog övervakningsmyndigheten nya riktlinjer för statligt stöd i form av garantier, som anger på vilka villkor offentliga garantier för lån inte utgör statligt stöd. Enligt dessa riktlinjer betraktas garantier inte som statligt stöd, särskilt om ett marknadspris har betalats för dem. Förutom att de nya riktlinjerna klargör villkoren för när stöd i form av garantier ska anses föreligga eller inte införs för första gången dessutom särskilda årliga s.k. säkerhetsavgifter ("safe-harbour premiums") för små och medelstora företag, vilket möjliggör lättare men säker användning av garantier för att främja finansieringen av små och medelstora företag.
- (25) Nya riktlinjer för statligt stöd för att främja riskkapitalinvesteringar i små och medelstora företag antogs av övervakningsmyndigheten den 25 oktober 2006. Dessa riktlinjer är fokuserade på innovativa och snabbväxande små och medelstora företag – en viktig prioritering i Lissabonstrategin. Övervakningsmyndigheten har infört ett nytt "safe-harbour"-tröskelvärde på 1,5 miljoner euro per litet eller medelstort målföretag, en ökning med 50 %. Under detta tak accepterar övervakningsmyndigheten att det i princip saknas alternativa sätt att uppbringa finansiering på finansmarknaderna (dvs. att ett marknadsmisslyckande föreligger). Vidare har stöd i form av riskkapital-åtgärder tagits med i den allmänna gruppundantagsförordningen.
- (26) I mindre gynnade regioner får Eftastaterna bevilja investeringsstöd för etablering av en ny anläggning, utvidgning av en befintlig anläggning eller diversifiering av produktionen till nya produkter i enlighet med riktlinjerna för statligt regionalstöd för 2007–2013, som varit tillämpliga sedan januari 2007.
- (27) Genom de nya riktlinjerna för statligt regionalstöd för 2007–2013 införs också en ny stödform för att ge ett incitament att stödja nyetablering av företag och utveckling av små företag i stödområden under den tidiga tillväxtfasen.
- (28) Enligt de befintliga riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter kan Eftastaterna också ge stöd till företag som behöver offentligt stöd. I detta syfte får Eftastaterna anmäla stödordningar för undsättning eller omstrukturering till förmån för små och medelstora företag.

4. TILLÄMPLIGHET AV ARTIKEL 61.3 B

4.1 Allmänna principer

- (29) Enligt artikel 61.3 b i EES-fördraget kan övervakningsmyndigheten förklara ett stöd förenligt med EES-avtalets funktion om det ges för att "avhjälpa en allvarlig störning i en Eftastats ekonomi". Denna bestämmelse är identisk med artikel 87.3 b i EG-fördraget, enligt vilken förstainstansrätten har fastslagit att störningen ska avse den berörda medlemsstatens ekonomi i dess helhet och inte endast ekonomin i en av statens regioner eller i delar av territoriet. Denna slutsats är dessutom förenlig med nödvändigheten av att göra en restriktiv tolkning av en undantagsbestämmelse som artikel 61.3 b i EES-avtalet ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Förstainstansrättens beslut av den 15 december 1999 i de förenade målen T-132/96 och T-143/96, *Freistaat Sachsen m.fl. mot Europeiska kommissionen*. REG 1999, s. II3663, punkt 167.

- (30) Kommissionen har konsekvent tillämpat denna restriktiva tolkning i sin beslutspraxis⁽¹¹⁾. Övervakningsmyndigheten har också antagit en restriktiva tolkning av artikel 61.3 b i EES-avtalet⁽¹²⁾.
- (31) Övervakningsmyndigheten anser i detta sammanhang att den aktuella globala krisen kräver exceptionella politiska åtgärder utöver det akuta stödet till det finansiella systemet.
- (32) Samtliga Eftastater kommer att påverkas av denna kris, om än på olika sätt och i olika hög grad. Arbetslösheten kommer sannolikt att öka, efterfrågan minska och statsfinanserna försämrans.
- (33) Mot bakgrund av allvaret i den aktuella ekonomiska krisen och dess inverkan på Eftastaternas ekonomier som helhet anser övervakningsmyndigheten att vissa kategorier av statligt stöd är berättigade under en begränsad period för att avhjälpa dessa svårigheter och att de kan förklaras förenliga med EES-avtalets funktion på grundval av artikel 61.3 b.

4.2 Begränsat stöd som är förenligt med den gemensamma marknaden

4.2.1 Befintlig ram

- (34) I artikel 2 i förordningen om stöd av mindre betydelse⁽¹³⁾ såsom anpassad till EES-avtalet, föreskrivs följande:

”Stödåtgärder skall inte anses uppfylla samtliga kriterier i artikel 61.1 i EES-avtalet och skall därför inte omfattas av anmälningsskyldigheten enligt artikel 2 i del II i protokoll 3 till övervakningsavtalet, om de uppfyller de villkor som anges i punkt 2–5 i den här artikeln.

Det totala stöd av mindre betydelse som beviljas ett företag får inte överstiga 200 000 euro under en period om tre beskattningsår. Ett företag verksamt inom vägtransportsektorn får inte beviljas stöd av mindre betydelse som överstiger 100 000 euro under en period om tre beskattningsår. Dessa tak skall gälla oberoende av stödets form och det mål som eftersträvas och oavsett om det stöd som Eftastaten beviljar helt eller delvis finansieras med medel som härrör från gemenskapen. Perioden skall fastställas på grundval av de beskattningsår som används av företaget i den berörda Eftastaten.”

4.2.2 Ny åtgärd

- (35) Finanskrisen påverkar inte bara strukturellt svaga företag utan också företag som plötsligt befinner sig i en situation där de inte får tillräckligt med krediter eller inga krediter över huvud taget. Om den finansiella situationen förbättras för dessa företag har det positiva effekter för hela EES-ekonomin.
- (36) Därför anses det mot bakgrund av den aktuella ekonomiska situationen nödvändigt att tillfälligt tillåta beviljandet av ett begränsat stödbelopp, som visserligen ändå kommer att omfattas av artikel 61.1 i EES-avtalet, eftersom det överskrider det tröskelvärde som föreskrivs i förordningen om stöd av mindre betydelse.
- (37) Övervakningsmyndigheten kommer att betrakta sådant statligt stöd som förenligt med EES-avtalet på grundval av artikel 61.3 b i EES-avtalet under förutsättning att följande villkor uppfylls:
- Stödet får inte överstiga ett kontantbidrag på 500 000 euro per företag. Alla siffror måste anges i bruttobelopp, dvs. före avdrag för skatter och avgifter. Om stöd beviljas i annan form än bidrag måste stödbeloppet vara lika med stödets bruttobidragsekvivalent.
  - Stödet måste beviljas i form av en ordning.
  - Stödet beviljas företag som inte befann sig i svårigheter⁽¹⁴⁾ den 1 juli 2008. Det får beviljas företag som inte befann sig i svårigheter vid den tidpunkten men råkade i svårigheter senare som följd av den globala finans- och ekonomikrisen.

⁽¹¹⁾ Kommissionens beslut 98/490/EG i ärende C 47/96, *Crédit Lyonnais* (EGT L 221, 8.8.1998, s. 28), punkt 10.1, kommissionens beslut 2005/345/EG i ärende C 28/02, *Bankgesellschaft Berlin* (EUT L 116, 4.5.2005, s. 1), punkt 153 och följande och kommissionens beslut 2008/263/EG i ärende C 50/06 *BAWAG* (EUT L 83, 26.3.2008, s. 7), punkt 166. Se även kommissionens beslut i ärende NN 70/07, *Northern Rock* (EUT C 43, 16.2.2008, s. 1) och kommissionens beslut av den 4 juni 2008 i ärende C 9/08 *SachsenLB*, ännu ej offentliggjort.

⁽¹²⁾ Övervakningsmyndigheten har aldrig godkänt en stödåtgärd på grundval av artikel 61.3 b i EES-avtalet.

⁽¹³⁾ Se fotnot 8.

⁽¹⁴⁾ För stora företag, se punkt 2.1 i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter. För små och medelstora företag, se definitionen i artikel 7.1 i den allmänna gruppundantagsförordningen.

- d) Stödet får inte vara exportstöd eller stöd för att främja inhemska produkter på bekostnad av importprodukter.
- e) Stödet måste beviljas senast den 31 december 2010.
- f) Innan Eftastaten beviljar stödet måste den från det berörda företaget få en skriftlig redogörelse eller en redogörelse i elektronisk form för allt annat stöd av mindre betydelse och stöd enligt denna åtgärd, som företaget fått under det innevarande beskattningsåret, och kontrollera att det totala stödbelopp som företaget får under perioden 1 januari 2008–31 december 2010 inte överskrider stödtaket på 500 000 euro.
- g) Stödåtgärden är inte tillämplig på företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter. Den kan tillämpas på företag som är verksamma inom förädling och saluföring av jordbruksprodukter⁽¹⁵⁾ om inte stödbeloppet fastställs på grundval av priset på eller mängden sådana produkter som köps från primärproducenter⁽¹⁶⁾ eller släpps ut på marknaden av de berörda företagen, eller stödet förenas med villkoret att det helt eller delvis ska komma primärproducenter till godo.

4.3 Stöd i form av garantier

4.3.1 Befintlig ram

- (38) Syftet med riktlinjerna för statligt stöd i form av garantier är att ge Eftastaterna detaljerad vägledning om de principer som övervakningsmyndigheten avser att använda som grund för sin tolkning av artiklarna 61 och 62 i EES-avtalet och deras tillämpning på statliga garantier. I riktlinjerna anges särskilt på vilka villkor det kan anses att statligt stöd inte föreligger. De innehåller inga förenlighetskriterier för bedömning av garantier.

4.3.2 Ny åtgärd

- (39) Som åtgärd för att ytterligare främja tillgången till finansiering och minska bankernas stora motvilja mot att ta risker i dagens läge kan subventionerade lånegarantier under en begränsad period vara en lämplig och välriktad lösning för att underlätta företagens tillgång till finansiering.
- (40) Övervakningsmyndigheten kommer att betrakta sådant statligt stöd som förenligt med EES-avtalets funktion på grundval av artikel 61.3 b i EES-avtalet under förutsättning att följande villkor uppfylls:
- a) När det gäller små och medelstora företag ska Eftastaterna bevilja en nedsättning på högst 25 % av den årliga avgift som ska betalas för nya garantier som beviljas i enlighet med bestämmelserna om en årlig säkerhetsavgift i riktlinjerna om statligt stöd i form av garantier⁽¹⁷⁾.
- b) När det gäller stora företag ska Eftastaterna också bevilja en nedsättning på högst 15 % av den årliga avgift som ska betalas för nya garantier, beräknad på grundval av samma bestämmelser om en årlig säkerhetsavgift.
- c) När stöddinslaget i garantiordningar beräknas genom tillämpning av en metod som övervakningsmyndigheten redan har godkänt efter det att de anmälts i enlighet med en förordning som redan införlivats i EES-avtalet på området statligt stöd⁽¹⁸⁾ kan Eftastaterna också bevilja en motsvarande nedsättning på högst 25 % av den årliga premie som ska betalas för nya garantier till små och medelstora företag och högst 15 % av premien såvitt avser stora företag.

⁽¹⁵⁾ Enligt definitionen i artikel 2.3 och 2.4 i kommissionens förordning (EG) nr 1857/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag som är verksamma inom produktion av jordbruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001 (EUT L 358, 16.12.2006, s. 3).

⁽¹⁶⁾ Övervakningsmyndigheten noterar att för att bestämmelserna om statligt stöd i artiklarna 61–63 i EES-avtalet ska gälla måste det statliga stödet beviljas företag som deltar i produktionen av sådana produkter som omfattas av räckvidden för EES-avtalet. I artikel 8.3 i EES-avtalet står följande: "Om inte annat anges, skall bestämmelserna i detta avtal tillämpas endast på a) varor som faller under kapitlen 25–97 i systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, med undantag för de varor som räknas upp i protokoll 2, b) varor som anges i protokoll 3 i enlighet med de speciella arrangemang som anges i protokollet." Jordbruksprodukter som inte omfattas av kapitlen 25–97 i systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering eller anges i protokoll 3 omfattas inte av EES-avtalet.

⁽¹⁷⁾ Detta inkluderar möjligheten att små och medelstora företag som inte har en kredithistoria eller ett kreditbetyg som grundar sig på en balansräkningsmodell, t.ex. företag avsedda för särskilda syften eller nystartade företag, får Eftastaterna bevilja en nedsättning på högst 25 % av den särskilda säkerhetsavgiften på 3,8 % enligt riktlinjerna.

⁽¹⁸⁾ Såsom den allmänna gruppundantagsförordning eller kommissionens förordning (EG) nr 1628/2006 av den 24 oktober 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt regionalt investeringsstöd (EUT L 302, 1.11.2006, s. 29), införlivad i punkt 1 i bilaga XV till EES-avtalet genom beslut nr 157/2006 (EUT L 89, 29.3.2007, s. 33, och EES-supplementet nr 15, 29.3.2007, s. 26), under förutsättning att den godkända metoden uttryckligen avser den typ av garantier och den typ av underliggande transaktioner det rör sig om.

- d) Det maximala lånebeloppet får inte vara större än stödmottagarens sammanlagda årliga lönekostnader (inklusive sociala avgifter samt kostnader för personal som arbetar i företaget men formellt avlönas av underleverantörer) för 2008. För företag som bildas från och med den 1 januari 2008 får det maximala lånebeloppet inte vara större än de förväntade årliga lönekostnaderna under de två första verksamhetsåren.
- e) Garantierna beviljas längst till och med den 31 december 2010.
- f) Garantin får inte överstiga 90 % av lånet.
- g) Garantin får avse både investerings- och rörelsekapitallån.
- h) Nedsättningen av garantiavgiften får tillämpas i högst två år efter det att garantin beviljades.
- i) Stödet beviljas företag som inte befann sig i svårigheter ⁽¹⁹⁾ den 1 juli 2008. Den får tillämpas på företag som inte befann sig i svårigheter vid den tidpunkten men råkade i svårigheter senare som följd av den globala finans- och ekonomikrisen.

4.4 Stöd i form av subventionerade räntesatser

4.4.1 Befintlig ram

- (41) I riktlinjerna om referens- och diskonteringsräntor införs en metod för beräkning av referensräntan som grundar sig på en ettårig interbankränta (IBOR) plus marginaler inom intervallet 60–1 000 räntepunkter, beroende på företagets kreditvärdighet och ställda säkerheter. Om Eftastaterna tillämpar denna metod anses räntesatsen inte innehålla något statligt stöd.

4.4.2 Ny åtgärd

- (42) Många företag kan ha svårt att uppbringa finansiering under rådande marknadsförhållanden. Övervakningsmyndigheten kommer därför att godta offentliga eller privata lån beviljas till en ränta som minst motsvarar centralbankens dagslåneränta plus ett tillägg som motsvarar skillnaden mellan den genomsnittliga ettåriga interbankräntan och centralbankens genomsnittliga dagslåneränta under perioden 1 januari 2007–30 juni 2008, plus den kreditriskpremie som motsvarar mottagarens riskprofil, enligt det som föreskrivs i övervakningsmyndighetens riktlinjer om referens- och diskonteringsräntor.
- (43) Det stöds slag som ingår i skillnaden mellan denna ränta och den referensräntesats som fastställs i riktlinjerna om referens- och diskonteringsräntor kommer tillfälligt att anses vara förenliga med EES-avtalet på grundval av artikel 61.3 b under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:
- a) Denna metod gäller alla avtal som ingås senast den 31 december 2010. Den får tillämpas på lån med vilken löptid som helst. De sänkta räntesatserna får tillämpas på räntebetalningar som görs före den 31 december 2012 ⁽²⁰⁾. Efter detta datum ska för lånen gälla en räntesats som minst motsvarar den som fastställs i riktlinjerna om referens- och diskonteringsräntor.
- b) Stödet beviljas företag som inte befann sig i svårigheter den 1 juli 2008 ⁽²¹⁾. Det får beviljas företag som inte befann sig i svårigheter vid den tidpunkten men råkade i svårigheter senare som följd av den globala finans- och ekonomikrisen.

4.5 Stöd för tillverkning av miljövänliga produkter

4.5.1 Befintlig ram

- (44) I riktlinjerna om referens- och diskonteringsräntor införs en metod för beräkning av referensräntan som grundar sig på en ettårig interbankränta (IBOR) plus marginaler inom intervallet 60–1 000 räntepunkter, beroende på företagets kreditvärdighet och ställda säkerheter. Om Eftastaterna tillämpar denna metod anses räntesatsen inte innehålla något statligt stöd.

⁽¹⁹⁾ Se fotnot 14.

⁽²⁰⁾ Eftastater som önskar använda sig av denna möjlighet ska offentliggöra den dagliga dagslåneräntan på nätet och göra dem tillgängliga för övervakningsmyndigheten.

⁽²¹⁾ Se fotnot 14.

4.5.2 Ny åtgärd

- (45) På grund av den aktuella finanskrisen har företagen också svårare att få finansiering för att kunna tillverka miljövänligare produkter. Stöd i form av garantier är kanske inte tillräckligt för att finansiera kostnadskrävande projekt som ska förbättra miljöskyddet genom att företaget i förtid anpassar sig till framtida normer som ännu inte trätt i kraft eller går längre än sådana normer.
- (46) Övervakningsmyndigheten anser att miljömålen bör prioriteras trots finanskrisen. Tillverkningen av miljövänligare produkter, inklusive energieffektiva produkter, ligger i EES gemensamma intresse och det är viktigt att finanskrisen inte får stå i vägen för detta mål.
- (47) Därför skulle kompletterande åtgärder i form av subventionerade lån kunna främja tillverkningen av miljövänliga produkter. Subventionerade lån kan emellertid orsaka allvarliga snedvridningar av konkurrensen och bör därför strikt begränsas till specifika situationer och målinriktade investeringar.
- (48) Övervakningsmyndigheten anser att Eftastaterna under en begränsad period ska ges möjlighet att bevilja stöd i form av sänkt räntesats.
- (49) På grundval av artikel 61.3 b i EES-avtalet kommer övervakningsmyndigheten att betrakta en räntesubvention för investeringslån som förenlig med EES-avtalets funktion om den uppfyller följande villkor:
- a) Stödet avser investeringslån för finansiering av projekt som innebär tillverkning av nya produkter som avsevärt förbättrar miljöskyddet.
  - b) Stödet är nödvändigt för att ett nytt projekt ska kunna inledas. När det gäller befintliga projekt får stöd beviljas om det på grund av den nyuppkomna ekonomiska situationen är nödvändigt för att projektet ska kunna drivas vidare.
  - c) Stöd får endast ges projekt som innebär tillverkning av produkter som omfattar tidig anpassning till eller överträffande av framtida EU-produktstandarder ⁽²⁾ som förbättrar miljöskyddet och ännu inte trätt i kraft.
  - d) För produkter som omfattar tidig anpassning till eller överträffande av framtida gemenskapsnormer på miljöområdet måste investeringen påbörjas senast den 31 december 2010 med målet att produkten i fråga ska komma ut på marknaden minst två år innan normen börjar gälla.
  - e) Lånen får täcka kostnaderna för investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar ⁽²³⁾ med undantag för investeringar som representerar en produktionskapacitet på mer än 3 % på produktmarknader ⁽²⁴⁾ där den årliga genomsnittliga tillväxttakten, under de senaste fem åren före investeringens början, för den synliga förbrukningen på EES-marknaden mätt i värde låg under den genomsnittliga årliga tillväxttakten för BNP i EES under samma femårsperiod.
  - f) Lånen beviljas senast den 31 december 2010.
  - g) Vid beräkning av stödet bör utgångspunkten vara den individuella räntesats som gäller för mottagaren, beräknat enligt den metod som redovisas i punkt 4.4.2 i dessa riktlinjer. På grundval av denna metod kan företaget beviljas en räntesänkning på
    - 25 % för stora företag, och
    - 50 % för små och medelstora företag.
  - h) Den subventionerade räntesatsen får tillämpas högst två år efter lånets beviljande.

⁽²⁾ Med framtida EU-produktstandard avses en antagen men ännu inte gällande bindande gemenskapsnorm som anger vilka miljönivåer som ska uppnås för produkter som säljs i Europeiska unionen.

⁽²³⁾ Enligt definitionen i punkt 70 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd.

⁽²⁴⁾ Definierat enligt punkt 58 i riktlinjerna för regionalstöd.

i) Sänkningen av räntesatsen får tillämpas både på lån som beviljas av staten eller offentliga finansinstitut och på lån som beviljas av privata finansinstitut. Det bör säkerställas att offentliga och privata institut behandlas lika.

j) Stödet beviljas företag som inte befann sig i svårigheter ⁽²⁵⁾ den 1 juli 2008. Det får beviljas företag som inte befann sig i svårigheter vid den tidpunkten men råkade i svårigheter senare som följd av den globala finans- och ekonomikrisen.

k) Eftastaterna måste se till att stödet varken direkt eller indirekt överförs till finansinstitut.

4.6 Riskkapitalåtgärder

4.6.1 Befintlig ram

(50) I riktlinjerna för statligt stöd för att främja riskkapitalinvesteringar i små och medelstora företag anges på vilka villkor statligt stöd för att främja riskkapitalinvesteringar kan anses vara förenligt med EES-avtalets funktion i enlighet med artikel 61.3 b i EES-avtalet.

(51) De erfarenheter som övervakningsmyndigheten gjort vid tillämpningen av riktlinjerna om statligt stöd för att främja riskkapitalinvesteringar i små och medelstora företag har visat att det inte är fråga om ett allmänt marknadsmisslyckande på riskkapitalmarknaden i EES. Övervakningsmyndigheten medger dock att det finns brister på marknaden när det gäller vissa typer av investeringar i vissa faser av företagens utveckling som beror på bristfällig matchning mellan utbud och efterfrågan på riskkapital och de kan generellt beskrivas som en kapitalbrist.

(52) Enligt punkt 4.3 i de ovannämnda riktlinjerna antas på vissa villkor ett marknadsmisslyckande föreligga och behöver inte bevisas av Eftastaterna, om delinvesteringarna inte överskrider 1,5 miljoner euro per litet eller medelstort målföretag under en tolv månadersperiod.

(53) Punkt 5.1 a i samma riktlinjer har följande lydelse: "Övervakningsmyndigheten är medveten om att riskkapitalmarknaden ständigt förändras och att det i vissa fall finns en kapitalbrist. Den känner också till att marknadsmisslyckanden påverkar företag i olika utsträckning beroende på hur stort företaget är, i vilket utvecklingsskede det befinner sig och i vilken ekonomisk sektor det är verksamt. Därför är övervakningsmyndigheten beredd att överväga att förklara riskkapitalåtgärder som innebär delinvesteringar som överstiger tröskelvärdet på 1,5 miljoner euro per företag och är förenliga med EES-avtalets funktion, förutsatt att tillräckliga bevis för marknadsmisslyckandet läggs fram".

4.6.2 Tillfällig anpassning av gällande regler

(54) Oron på finansmarknaderna har haft en negativ inverkan på riskkapitalmarknaden för små och medelstora företag under de tidiga tillväxtfaserna genom att tillgången på riskkapital stramats åt. På grund av den betydligt ökade risken som riskkapital i dagsläget anses vara förknippat med och den osäkerhet som orsakas av att avkastningen kan förväntas minska har investerarna för närvarande en tendens att investera i säkrare tillgångar, där riskerna är lättare att bedöma än vid riskkapitalinvesteringar. Dessutom har riskkapitalinvesteringarnas illikvida karaktär visat sig vara ytterligare en faktor som avskräcker investerare i dagens läge. Det finns bevis för att den kreditstramning som blir följden har ökat kapitalbristen hos små och medelstora företag under rådande marknadsförhållanden. Man anser det därför rimligt att tillfälligt höja "safe-harbour"-tröskelvärdet för riskkapitalinvesteringar för att tillgodose denna ökade kapitalbrist och tillfälligt minska minimikravet för privata investerare deltagande till 30 %, även för åtgärder som riktar sig till små och medelstora företag i områden som inte är stödberättigade.

(55) På grundval av artikel 61.3 b i EES-avtalet anpassas därför vissa gränser i riktlinjerna för statligt stöd för att främja riskkapitalinvesteringar i små och medelstora företag tillfälligt till och med den 31 december 2010:

a) Enligt punkt 4.3.1 ökas de maximalt tillåtna delinvesteringarna från 1,5 miljoner euro till 2,5 miljoner euro per litet eller medelstort målföretag under varje tolv månadersperiod.

b) Enligt punkt 4.3.4 ska minst 30 % av investeringarna finansieras av privata investerare både i och utanför stödområden.

c) Övriga villkor i riktlinjerna förblir tillämpliga.

⁽²⁵⁾ Se fotnot 14.

d) Denna tillfälliga anpassning av riktlinjerna gäller inte riskkapitalåtgärder som omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen.

e) Eftastaterna får anpassa godkända ordningar för att återspegla den tillfälliga anpassningen av riktlinjerna.

4.7 Kumulering

(56) De stödtag som anges i dessa riktlinjer bör gälla oberoende av om stödet till ett visst projekt finansieras utslutande med statliga medel eller delfinansieras av gemenskapen.

(57) De tillfälliga stödåtgärderna enligt dessa riktlinjer får inte kumuleras med stöd som omfattas av förordningen om stöd av mindre betydelse för samma stödberättigande kostnader. Om företaget i fråga fick stöd av mindre betydelse redan innan dessa tillfälliga ramar trädde i kraft får summan av det stöd som mottagits inom ramen för de åtgärder som omfattas av punkt 4.2 i dessa riktlinjer och det mottagna stödet av mindre betydelse inte överstiga 500 000 euro under 1 januari 2008–31 december 2010. Stöd av mindre betydelse som mottagits från och med den 1 januari 2008 måste dras från det tillåtna stöd som beviljats för samma ändamål i enlighet med punkterna 4.3, 4.4, 4.5 eller 4.6.

(58) Det tillfälliga stödet får kumuleras med annat stöd som är förenligt med den gemensamma marknaden eller med andra former av gemenskapsfinansiering under förutsättning att de högsta tillåtna stödnivåerna i tillämpliga riktlinjer eller gruppundantagsförordningar respekteras.

5. FÖRENKLINGSÅTGÄRDER

5.1 Kortfristig exportkreditförsäkring

(59) Enligt riktlinjerna för kortfristig exportkreditförsäkring får marknadsmässiga risker inte omfattas av exportkreditförsäkring med stöd från Eftastaterna. Marknadsmässiga risker är kommersiella och politiska risker vad avser offentliga och icke-offentliga gäldenärer som är etablerade i de länder som förtecknas i bilagan till riktlinjerna, med en maximal riskperiod på mindre än två år. Risker som avser gäldenärer som är etablerade i EU-medlemsstaterna och Eftastaterna tillsammans med ytterligare sex OECD-medlemsländer betraktas som marknadsmässiga.

(60) Övervakningsmyndigheten anser att inte alla Eftastater lider brist på försäkrings- eller återförsäkringskapacitet på grund av den aktuella finanskrisen, men det kan inte uteslutas att skydd mot marknadsmässiga risker tillfälligt kan vara omöjligt att få i vissa länder.

(61) I punkt 4.9–13 i de ovannämnda riktlinjerna föreskrivs följande:

”Under sådana omständigheter kan dessa tillfälligt icke-marknadsmässiga risker tas av ett offentligt eller offentligt understött exportkreditförsäkringsföretag som försäkrar icke-marknadsmässiga risker för statens räkning eller med statlig garanti. Försäkringsföretaget skall då, så långt det är möjligt, anpassa sina premier för sådana risker efter de premier som privata exportkreditförsäkringsföretag har för risker av samma slag.

Den Eftastat som avser att utnyttja denna bestämmelse om undantag skall omedelbart anmäla utkastet till beslut till Eftas övervakningsmyndighet. Anmälan skall innehålla en marknadsrapport som påvisar att den privata försäkringsmarknaden inte kan täcka riskerna genom att bevis framläggs om detta av två stora välrenommerade internationella privata exportkreditförsäkringsföretag och från en nationell kreditförsäkringsföretag så att tillämpningen av undantagsbestämmelsen är berättigad. Alternativt kan bevis för att den privata försäkringsmarknaden inte kan täcka riskerna framläggas genom en marknadsrapport från en oberoende konsult som övervakningsmyndigheten anser vara pålitlig och opartisk. Anmälan skall dessutom innehålla en beskrivning av de villkor som de offentliga eller offentligt understödda exportkreditförsäkringsföretagen avser att tillämpa för sådana risker.

Inom två månader från mottagandet av en sådan anmälan skall övervakningsmyndigheten undersöka huruvida tillämpningen av undantagsbestämmelsen står i överensstämmelse med de villkor som anges ovan och är förenlig med EES-avtalet.

Om övervakningsmyndigheten anser att villkoren för tillämpningen av undantagsbestämmelsen är uppfyllda skall tillåtelsen gälla i två år från dagen för beslutet under förutsättning att marknadsvillkoren, som berättigar tillämpningen av undantagsbestämmelsen, inte ändras under perioden.

Vidare kan övervakningsmyndigheten i samråd med de övriga medlemsstaterna se över villkoren för tillämpningen av undantagsbestämmelsen. Den kan också upphäva bestämmelsen eller ersätta den med ett annat lämpligt system”.

- (62) Dessa bestämmelser, som är tillämpliga på stora företag samt små och medelstora företag, är ett lämpligt instrument i den aktuella ekonomiska situationen om Eftastaterna anser att den privata försäkringsmarknaden inte kan erbjuda skydd mot vissa marknadsmässiga kreditrisker eller för vissa köpare av skydd mot risker.
- (63) För att påskynda förfarandet för Eftastaterna anser övervakningsmyndigheten i detta sammanhang att Eftastaterna fram till och med den 31 december 2010 får påvisa marknadsbristen genom att lägga fram tillräckliga bevis för att skydd mot risker inte finns tillgängligt på den privata försäkringsmarknaden. Användningen av undantagsklausulen kommer under alla omständigheter att anses vara berättigad i följande fall:
- Om ett stort välkänt internationellt privat exportkreditförsäkringsföretag och ett nationellt kreditförsäkringsföretag lägger fram bevis för att ett sådant skydd inte står till buds.
  - Om minst fyra etablerade exportörer i Eftastaten i fråga lägger fram bevis för att försäkringsgivare vägrat tillhandahålla skydd för specifika transaktioner.
- (64) Övervakningsmyndigheten kommer i nära samarbete med de berörda Eftastaterna att se till att beslut om tillämpning av undantagsklausulen antas snabbt.

5.2 Förenklade förfaranden

- (65) Statliga stödåtgärder som avses i dessa riktlinjer måste anmälas till övervakningsmyndigheten. Utöver de materiella åtgärder som redovisas i dessa riktlinjer åtar sig övervakningsmyndigheten att garantera ett snabbt godkännande av stödåtgärder som är avsedda att avhjälpa den aktuella krisen i enlighet med dessa riktlinjer. Förutsättningen är dock att den berörda Eftastaten bidrar med nära samarbete och fullständig information.
- (66) Detta åtagande kompletterar en pågående process där kommissionen håller på att utarbeta ett antal förbättringar av sina allmänna förfaranden på stödområdet, särskilt för att möjliggöra snabbare och effektivare beslutsfattande i nära samarbete med medlemsstaterna. Detta allmänna förenklingspaket bör framför allt omfatta gemensamma åtaganden från kommissionens och medlemsstaternas sida om mer rationella och förutsägbara förfaranden i varje skede av en granskning av statligt stöd och möjliggöra snabbare godkännande av okomplicerade statsstödsärenden.

6. ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING

- (67) Enligt beslut nr 195/04/KOL av den 14 juli 2004 om de tillämpningsbestämmelser som avses i artikel 27 i del II i protokoll 3 till övervakningsavtalet om detaljerade bestämmelser för tillämpningen av artikel 1 i del I av protokoll 3 till övervakningsavtalet ska Eftastaterna lämna in årliga rapporter till övervakningsmyndigheten.
- (68) Före den 31 juli 2009 ska Eftastaterna förse övervakningsmyndigheten med en förteckning över ordningar som genomförts på grundval av dessa riktlinjer.
- (69) Eftastaterna ska se till att detaljerade register förs över allt stöd som beviljas enligt dessa riktlinjer. Sådana register, som ska innehålla alla de uppgifter som är nödvändiga för att fastställa om de nödvändiga villkoren har uppfyllts, måste bevaras i tio år och översändas till övervakningsmyndigheten på begäran. Eftastaterna ska framför allt ha fått uppgifter som visar att de som mottagit stöd enligt åtgärderna i punkt 4.2, 4.3, 4.4 och 4.5 inte var företag som befann sig i svårigheter den 1 juli 2008.
- (70) Utöver detta ska Eftastaterna senast den 31 oktober 2009 lämna in en rapport om vilka åtgärder som vidtagits på grundval av dessa riktlinjer. Denna rapport ska innehålla uppgifter som visar att det finns ett behov av att övervakningsmyndigheten fortsätter de åtgärder som avses i dessa riktlinjer efter den 31 december 2009 samt utförliga upplysningar om de gynnsamma miljöeffekterna av subventionerade lån. Eftastaterna måste även lämna dessa upplysningar senast den 31 oktober under vart och ett av de år då dessa riktlinjer är tillämpliga.
- (71) Övervakningsmyndigheten kan kräva ytterligare upplysningar om det beviljade stödet för att kontrollera om villkoren i övervakningsmyndighetens beslut om godkännande av stödåtgärden har uppfyllts.

7. SLUTBESTÄMMELSER

- (72) Övervakningsmyndigheten kommer att tillämpa dessa riktlinjer från och med den dag då de antas. Dessa riktlinjer motiveras av de aktuella exceptionella och övergående finansieringsproblemen i anknytning till bankkrisen och kommer inte att gälla efter den 31 december 2010. Efter att ha hört Eftastaterna kan övervakningsmyndigheten se över riktlinjerna före detta datum på grundval av viktiga konkurrenspolitiska eller ekonomiska överväganden. I fall där det kan vara till hjälp kan övervakningsmyndigheten dessutom ytterligare klargöra sitt synsätt i vissa frågor.
- (73) Övervakningsmyndigheten kommer att tillämpa bestämmelserna i dessa riktlinjer på alla anmälda riskkapitalåtgärder som den måste fatta beslut om när riktlinjerna har antagits, även om åtgärderna anmälades innan riktlinjerna offentliggjordes.
- (74) I enlighet med reglerna för att avgöra om ett statligt stöd är olagligt (se riktlinjerna för statligt stöd) kommer övervakningsmyndigheten vid oanmält stöd att tillämpa
- a) dessa riktlinjer, om stödet beviljats efter att riktlinjerna antagits,
  - b) de riktlinjer som var tillämpliga när stödet beviljades, i övriga fall.
- (75) Övervakningsmyndigheten kommer att i nära samarbete med de berörda Eftastaterna se till att beslut antas snabbt efter det att en fullständig anmälan har gjorts av åtgärder som omfattas av detta dokument. Eftastaterna ska så tidigt och utförligt som möjligt underrätta övervakningsmyndigheten om sina avsikter och anmäla planer på att införa sådana åtgärder.
- (76) Övervakningsmyndigheten vill påminna om att förfarandena kan förbättras endast under förutsättning att tydliga och fullständiga anmälningar lämnas in.
-

PRENUMERATIONSPRISER 2011 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 100 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på dvd	22 officiella EU-språk	1 200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	770 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på dvd	22 officiella EU-språk	400 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, dvd, 1 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	300 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig dvd med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande Internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV